

SOSIALISTISK *Framtid*

01/2016 LØSSALG - KR. 40,-

IDEENE BAK DEN KURDISKE FRIGJØRINGSKAMPEN

Klassekamp mot ekstremisme og diktatur

To nye rapporter viser en alarmerende utvikling i ulikhet i rikdom og eiendom internasjonalt. En rapport fra Credit Suisse viser at den rikeste ene prosenten av verdens befolkning nå eier så mye som 50,4 % av rikdommene i verden – altså eier den rikeste prosenten mer enn resten av verden til sammen. En rapport fra Oxfam viser at verdens 62 rikeste individer eier like mye penger som verdens 3,6 milliarder fattigste. De 62 rikeste har altså like mye penger som den fattigste halvparten av verdens befolkning. Penger er makt, og disse tallene viser at demokratiet vi liker å smykke oss med står i fare for å stå igjen som et tomt skall som maskerer enorme reelle maktforskjeller, kapitaleiernes skjulte diktatur. Problemene blir forsterket av at vi holder oss med regjeringer som vår hjemlige, som konsekvent arbeider for å øke forskjellene gjennom å gi store skattelettelser til de rikeste og binde oss til handelsavtaler som TISA som undergraver mulighetene til å føre en sosialistisk omfordelingspolitikk.

En annen faktor som kan føre til økt ulikhet er om den voksende asylinnvandringa brukes av kapitaleierne til å undergrave arbeidernes rettigheter. I Fafo-notatet «Flyktninger – krise for den nordiske modellen?» skriver Anne Britt Djuve at det er flere problemer i tillegg til diskriminering som gjør det vanskelig for flyktninger å komme inn på det relativt egalitære og høytlønna nordiske arbeidsmarkedet: De mangler språkferdigheter og relevant utdanning, og ettersom både produktiviteten og innvandringa øker faller etterspørselen etter ufaglært arbeidskraft. Djuve skisserer tre sannsynlige utviklingsmuligheter: En er at flyktningene blir gående på trygd og sosialbidrag, en annen at en senker lønningene slik at det blir lønnsomt for kapitaleierne å ansette flyktninger. Begge løsningene

vil skape økte økonomiske forskjeller og motsetninger mellom majoritetsbefolkninga og innvandrerne. Den tredje løsningen er at en begynner å bruke langt mer ressurser på å utdanne flyktningene så de blir kvalifiserte til å delta på det nordiske arbeidsmarkedet. Djuve ser på dette som den eneste løsningen for å berge den nordiske modellen.

Mohammad Usman Rana har nylig kommet med en perle av ei bok: «Norsk islam – hvordan elske Norge og Koranen samtidig». Rana framhever den konservative islamske tradisjonen som et bolverk mot ekstremistisk puritanisme, som han påviser er en moderne og reformistisk tolkning. Han ønsker seg imamer som utdanner seg i Vesten og gudstjenester på norsk, og understreker at konservative norske muslimer må være tydelige i å avvise vold og respektere den liberale rettstaten, demokratiet og pluralismen. Samtidig er han opptatt av at den sekulære og liberale majoriteten i Norge må vise større respekt for konservatives syn på seksualitet og religionsutøvelse. Ranas bok er et viktig bidrag for å danne en norsk-muslimsk identitet.

Identitet og idékamp er viktig for å bekjempe de nasjonalistiske bevegelsene som finnes både hos majoritets- og innvandringsbefolkninga i Europa. Men vel så viktig er klassekampen mot de rikes stadig økende makt, ikke minst kampen for å hindre at det dannes en ny, etnisk basert underklasse av trygdemottakere, lavtlønte og løsarbeidere. Hvis ikke arbeiderklassen klarer å slå tilbake kapitaleiernes forsøk på å utnytte flyktningene og innvandrerne som billig reservearbeidskraft, vil kampen mot høyreekstremismens og jihadismens barbari bli langt vanskeligere.

Paul Craig Roberts	-	Korfor 3. verdenskrigen dukkar opp på horisonten	-	s. 4
Alan Kuperman	-	Lærdomar frå Libya - Korleis ein ikkje skal intervenere	-	s. 6
Ronny Kjelsberg	-	Samfunn, "delingsøkonomi" og teknologi	-	s. 9
Aslak Storaker	-	Korrupsjonen øker, økonomien synker i Ukraina	-	s. 10
Elisabeth Reehorst	-	Dagbok fra Syria (Bokanmeldelse av Inn i tomheten)	-	s. 13
Joris Leverink	-	Murray Bookchin og den kurdiske motstanden	-	s. 15
Sveinung Legard	-	Kampen for et rasjonelt samfunn – Intervju med Murray Bookchin	-	s. 19
Terje Enger	-	Arbeiderklassens væpnede kriger (bokanmeldelse)	-	s. 25
Stein Bjørlo	-	Sabotører i vest (bokanmeldelse)	-	s. 27
Nils Petter Gleditsch	-	Lys i mørket?	-	s. 30

SOSIALISTISK framtid

Sosialistisk framtid,
Boks 131, N-5804 Bergen.
sosialistiskframtid@bevegelsen.no

ISSN: 1503-6537

Utgiver: Bevegelsen for Sosialisme, Marxistisk forum
Norges Kommunistiske Ungdomsforbund og Progressivt
forlag.

Redaktør: Aslak Storaker.

Redaksjon: Henrik Carlsen, Erik Dokken, Oscar Dybedahl
Aslak Storaker, Marwan Timraz og Ivar Espås Vangen.

Forsidefoto: Wikipedia

Redaksjonen avsluttet: 10.04.2016

Signerte artikler står for forfatters regning og representerer
ikke nødvendigvis utgiverorganisasjonenes synspunkter.

Opplag: 500
Trykk: Eget

Abonnement på Sosialistisk framtid (fire nummer): Kr. 250. Støtteabonnement: Kr. 300. Medlemskontingent BfS: Kr. 290 (SF inkludert i prisen). Skoleelever/dårlig råd: Kr. 190. Kontonummer for innbetaling av abonnement/kontingent: 0539 15 07653. NB: Ved betaling av kontingent og abonnement vennligst påfør navn og adresse og abonnement eller medlemskap i merknadsfeltet.

Utgis med støtte fra

NORSK KULTURRÅD
Arts Council Norway

Hillary røysta ikkje berre for Irak. Ho laga sitt eige Irak. Libya er Hillarys Irak, og dersom ho blir president, vil ho lage fleire. Eg har årelang erfaring med Hillary Clinton og har lese tusenvis av dei lekka dokumenta hennar. Ho manglar dømmekraft og vil kaste USA inn i endelause, idiotiske krigar som spreier terrorisme.

Julian Assange, grunnleggjar av Wikileaks

Halvering av rasjonane frå FN utløyste flyktningstraumen

Det som framfor alt utløyste folkevandringa frå Midtausten til Europa i fjor, var halveringa av støtta frå FN til dei tolv millionar syriske flyktningane i Midtausten. Dette vedtaket frå FN kom av at både matvareprogrammet WFP og andre organisasjonar som WHO og UNICEF fekk stadig større problem med å skaffe pengar til å fylle det aukande behovet for hjelp i 2014. Det som i følgje WFP sette i gang flyktningstraumen, var kombinasjonen av mindre matrasjonar til flyktningane og stadig mindre økonomisk støtte. EU-landa tok imot meir enn ein million «irregulære» emigrantar og flyktningar i 2015. Om lag halvparten av dei kjem frå Syria, resten frå Sør-Asia og Afrika.

Information

Det russiske kommunistpartiet støttar ikkje budsjettforslaget til Putin

Kommunistpartiet i Den russiske føderasjonen støttar ikkje budsjettforslaget frå regjeringa for 2016. Partileiar Gennadij Sjiganov seier at budsjettforslaget er utforma som om Russland skulle vere «ein koloni - vi sel råmateriale, skaper prisinflasjon, og byrjar stele frå folket om vi går tom for pengar». Kommunistpartiet uroar seg for at forslaget frå regjeringa om å kutte sosiale utgifter vil gjere den økonomiske krisa endå verre i dei tre neste åra.

ITAR-TASS

Noreg er den tiande største våpeneksportøren

Noreg eksporterte våpen for 2,4 milliardar kroner i 2015. Det er ein auke på 600 millionar kroner og gjer Noreg til den tiande største våpeneksportøren i verda. Det er særleg vare-gruppene «bomber, granatar, torpedoar mm.» som har auka mykje, i følgje Statistisk Sentralbyrå.

NRK

30 år med «sosialistisk marknadsøkonomi» i Vietnam

I januar heldt Vietnams Kommunistiske Parti sin 12. nasjonale kongress, som markerte 30 år med «sosialistisk orientert marknadsøkonomi». Sidan politikken vart innført i 1986, har talet på ekstremt fattige felle frå meir enn 50 % av folket til berre 3 % i dag. Meir enn 20 millionar har vorte løfta ut av fattigdommen, og gjennomsnittsinntekta har auka frå 100 til 2000 dollar i året. Trass i at han har passert den bundne pensjonsalderen i partiet, vart 71 år gamle Nguyen Phu Trong attvald som leiar for sentralkomiteen. For første gong vart så vidt mange som tre kvinner også valde inn i politbyrået. Kongressen vedtok vidare å styrkje arbeidet for å redusere fattigdommen i landet, kjempe mot korrupsjon og utvide demokratiet i landet og partiet.

Peoples World

Al-Qaida alliert med Saudi-Arabia i Jemen

Al-Qaida rykkjer fram i ly av den øydeliggjande krigen i Jemen, og er no den største islamist-gruppa i landet. Ein arabisk koalisjon leidd av Saudi-Arabia og støtta av USA krigar mot den sjiamuslimske houtirørsla og soldatar som er allierte med den tidlegare jemenittiske presidenten Ali Abdulla Saleh. I ly av kampane har Al-Qaida på den islamske halvøya teke kontroll over mykje av Sør-Jemen. Denne kontrollen omfattar òg tre provinshovudstader og fleire militærbasar som mellom anna inkluderer dusinvis av stridsvogner. BBC har avslørt at Al-Qaida i februar slost saman med soldatar frå den saudileidde koalisjonen i kampar mot houthiane utanfor byen Taiz.

Breibart / BBC

Tyrkia støttar Al-Qaida i Syria

I følgje den syrisk-kurdiske YPG-geriljaen har den syriske filialen til Al-Qaida, Al-Nusra, etablert basar ved den tyrkisk-syriske grensa og får regelmessige våpenforsyningar frå Tyrkia. Abdu Ibrahim, leiar for YPG i Afrin, seier at «Tyrkia utan tvil støttar terroristgrupper i området». Både Al-Nusra og IS blir rekna som terrororganisasjonar og er difor ikkje ein del av våpenkvileavtala som vart inngått i august mellom regjeringa og opprørarane. Tyrkia har sidan februar ved fleire høve skote på YPG frå den andre sida av grensa. YPG samarbeider både med Russland og USA i krigen mot IS.

RT

Korfor 3. verdskrigen dukkar opp på horisonten

PAUL CRAIG ROBERTS, TIDLEGARE STATSSEKRETÆR

Samanbrottet av Sovjetunionen i 1991 gav fødsel til ein farleg amerikansk ideologi kalla nykonservatisme ('neokon-servativism'). Sovjetunionen hadde verka som ei sperre for amerikanske einsidige tiltak. Med fjerning av denne sperra på Washington erklærte dei nykonservative agendaen sin for det amerikanske verdshegemoniet. Amerika var nå den "einaste supermakta," "unipower," som kan fungere utan hemmingar overalt i verda.

Washington Posts nykonservative journalist Charles Krauthammer summerte opp den "nye røynda" som følger:

"Vi har overveldande global makt. Vi er historias utpeikte vaktarar av det internasjonale systemet. Da Sovjetunionen fall, blei noko nytt født, noko heilt nytt – ei unipolar verd dominert av ei enkelt supermakt ukontrollert av andre med rekkevidde til kvart hjørne av kloden. Dette er ei slående ny utvikling i historia, ikkje sett sidan Romas fall. Sjølv Roma var ingen modell for kva Amerika er i dag."

Den svimlande unipolare krafta som historia har gitt Washington, må beskyttast for ein kvar pris. I 1992 skreiv statssekretær Paul Wolfowitz Wolfowitz-doktrinen, som

blei grunnlaget for Washingtons utanrikspolitikk.

Wolfowitz-doktrinen seier at "første målet" til amerikansk utanriks- og militære politikk er "å forhindre oppvoksteren av ein ny rival, anten på territoriet til det tidlegare Sovjetunionen eller andre stader, som utgjør eit trugsmål [mot amerikanske einsidige tiltak], som tidlegare Sovjetunionen stod for. Dette er den dominerande vurderinga som ligg under den nye regionale forsvarsstrategien og krev at vi forsøker å hindre nokon som helst fiendtleg makt frå å dominere ein region med ressursar tilstrekkeleg til å generere global makt." (Ei

"fiendtleg makt" er eit land som er sterkt nok til å ha ein utanrikspolitikk uavhengig av Washington.)

Den einsidige stadfestinga av amerikansk makt

byrja for alvor under Clinton-regimet med intervensjonane i Jugoslavia, Serbia, Kosovo og flyforbodssona i Irak. I 1997 skreiv dei nykonservative sitt "Project for New American Century." I 1998, tre år før 9/11, sende dei nykonservative eit brev til President Clinton der dei oppmoda til regjeringa i Irak og fjerning av Saddam Hussein. Dei nykonservative sette i verk programmet med å fjerne sju regjeringar på fem år.

Hendingane 11. september 2001 er sett på som "det nye Pearl Harbor", dei nykonservative sa det var nødvendig for å starte eroblingskrigane deira i Midtausten. Paul O'Neil, president George W. Bush' første finansminister, har offentleg uttalt at agendaen til Bush' første møte var invasjonen av Irak. Denne invasjonen var planlagt før 9/11. Sidan 9/11 har Washington øydelt heilt eller delvis åtte land, og no blir Russland konfrontert både i Syria og Ukraina. Russland kan ikkje tillate at eit jihadistkalifat blir etablert i eit område som omfattar Syria/Irak, fordi det ville vera eit utgangspunkt for eksport av destabilisering i muslimske delar av Russland. Henry Kissinger sjølv har nemnt dette faktum, og det er klart nok for alle som har ein hjerne. Men dei makt-rusa fanatiske nykonservative, som har kontrollert Clinton, Bush og Obama-regima, er så oppslukte i sin eigen hybris og arroganse at dei er budde på å presse Russland så langt at dei let sin tyrkiske marionett skyte ned eit russisk fly, og styrte den demokratisk valde regjeringa i Ukraina, som hadde eit godt forhold til Russland, og erstatte ho i staden med ei amerikansk marionettregjering.

Med denne bakgrunnen kan vi forstå at den farlege situasjonen verda står overfor, er produktet av dei nykonservatives arrogante politikk for verdshegemoniet. Gale analysar og farane i Syria og Ukraina er sjølv følgene av nykonservativ ideologi.

For å halde fram med det amerikanske hegemoniet kasta dei nykonservative vekk

Obama og Putin på Putins datsja i 2009
Foto: wikipedia

garantiane som Washington ga Gorbatsjov om at NATO ikkje ville flytte ein tomme austover. Nykonservative trekte USA ut av ABM-avtalen, som sa at verken U.S. eller Russland ville utvikle eller distribuere anti-ballistiske missilar. Nykonservative skreiv på nytt den amerikanske krigsdoktrinen; frå atomvåpen som eit gjengjeldingsvåpen til eit første åtaksvåpen. Nykonservative byrja å sette ABM-basar ved Russlands grenser, og hevda at basane var for å beskytte Europa frå [fråverande] iranske kjernefysiske ICBM'ar.

Russland og Russlands president Vladimir Putin har blitt demonisert av nykonservative og deira marionettar i den amerikanske regjeringa og media. For eksempel erklærte Hillary Clinton, ein demokratisk presidentkandidat, Putin for å vera "den nye Hitler." Ein tidlegare CIA-talsmann oppmoda til å myrde Putin. Presidentkandidatar i bae partia konkurrerer om å vera den mest aggressive mot Russland og den mest fornærmande mot Russlands president.

Verknaden er å øydelegge tillit mellom atommakter. Den russiske regjeringa har lært at Washington ikkje respekterer sine egne lover, endå mindre internasjonal

lov, og at Washington ikkje er truande til å halde nokon avtale. Denne mangel på tillit, saman med aggresjonen mot Russland som blir spydd ut frå Washington, amerikanske media med atterklang i idiotiske europeiske hovudstader, har etablert grunnlaget for kjernefysisk krig. NATO (hovudsakleg USA) har ingen utsikter til å nedkjempe Russland i konvensjonell krig, langt mindre mot ein allianse av Russland og Kina. Krigen må bli kjernefysisk.

For å unngå krigen, er Putin lågmælt og ikkje provoserande i sine svar på vestlege provokasjonar. Putins ansvarlege framferd er feiltolka av nykonservative som eit teikn på veikskap og frykt. Nykonservative ber president Obama om å halde presset oppe på Russland, så vil Russland gje etter. Men Putin har gjort det klart at Russland ikkje vil føye seg. Putin har sendt denne meldinga fleire gonger. For eksempel den 28. september 2015, på 70-årsjubileet for FN, seier Putin at Russland ikkje lenger kan tolerere tingas tilstand i verda. To dagar seinare tok Putin kommandoen over krigen mot IS i Syria.

Ei "fiendtleg makt" er eit land som er sterkt nok til å ha ein utanrikspolitikk uavhengig av Washington.

Dei europeiske regjeringane, særleg Tyskland og Storbritannia, er medløparar i ferda mot atomkrig. Desse to amerikanske vasallstatane stør Washingtons uvordne aggresjon mot Russland ved å gjenta Washingtons propaganda og stø Washingtons sanksjonar og tiltak mot andre land. Så lenge Europa berre er ei forlenging av Washington, vil vegen mot Armageddon fortsette.

På dette tidspunkt kan kjernefysisk krig berre bli unngått på to måtar. Ein måte er for Russland og Kina å overgje seg og godta Washingtons hegemoni. Den andre måten er at uavhengige leiarar i Tyskland, UK eller Frankrike trekk seg frå NATO. Dette ville starte eit rush for å forlate NATO, som er Washingtons hovudverktøy for å skape konflikt med Russland, og dermed er den farlegaste krafta på jorda for alle europeiske land og for heile verda. Viss NATO fortsetter å eksistere, så vil NATO, saman med den nykonservative ideologi om amerikansk hegemoni, gjera atomkrig uunngåeleg.

Omsett av Edvard Mogstad

Lærdomar frå Libya

Korleis ein ikkje skal intervenere

AV ALAN KUPERMAN

- Dei konvensjonelle oppfatningane er feil. Opprøret i Libya i 2011 var aldri fredeleg, men var væpna og valdeleg frå starten av. Muammar al-Gaddafi angreip ikkje sivile og tydde ikkje til omsynslaus maktbruk. NATOs intervensjon var ikkje i hovudsak innretta for å verne sivile, sjølv om den var inspirert av humanitære impulsar. Målet var heller å velte regimet til Gaddafi, sjølv med kostnaden av auka skade på libyarane.

- Intervensjonen slo tilbake. Handlingane til NATO forlenga konflikten til det seksdobble og førte til minst ei sjudobling av tapstala, samtidig som dei forverra menneskerettsbrot, den humanitære lidinga, islamsk radikalisme og våpenspreiing i Libya og nabolanda. Om Libya var ein eksemplarisk intervensjon var den eit eksempel på fiasko.

- Tre lærdomar. For det første, ver på vakt mot propaganda frå rebellar som søker intervensjon ved å feilaktig skrike om folkemord. For det andre, unngå å intervenere på eit humanitært grunnlag på måtar som honorerer opprørarar og derfor set sivile i fare, med mindre staten allereie angrip ikkje-stridande. For det tredje, stå imot tendensen i humanitære intervensjonar til å endre seg til regime-endring, som forsterkar farane for dei sivile.

Ein eksemplarisk intervensjon?

Mange kommentatorar har hylla NATOs intervensjon i 2011 som ein humanitær suksess for å avverje eit blodbad i den neste største byen i landet, Benghazi, og for å hjelpe til med å fjerne det diktatoriske regimet til Muammar al-Gaddafi. Desse talsmennene hevdar med det at intervensjonen demonstrerer korleis ein med suksess kan implementere eit humanitært prinsipp, kjent som ansvar for å verne (R2P – responsibility to protect). Dei øvste representantane frå USA til den transatlantiske alliansen erklærte at «NATOs operasjon i Libya har med rette blitt hylla som ein eksemplarisk intervensjon». Ei meir grundig vurdering avslører derimot at NATOs intervensjon

slo tilbake: Den omlag seksdobla varigheita av borgarkrigen i Libya og minst sjudobla tapstala, medan den forverra menneskerettsbrot, dei menneskelege lidingane, den islamsk radikalismen og våpenspreiinga i Libya og nabolanda. Viss dette er ein eksemplarisk intervensjon er den eit eksempel på fiasko.

Fordreia forteljing

Den konvensjonelle forteljinga om konflikten i Libya og intervensjonen til NATO er villeiande i fleire nøkkel-aspekt. For det første starta ikkje Gaddafi valden i Libya

ved å angripe fredelege demonstrantar, slik det har blitt rapportert i vestlege media. SN og Amnesty International har dokumentert at i alle dei fire libyske byane som først blei fylde av sivile konflikhtar i midten av februar 2011 – Benghazi, Al Bayda, Tripoli og Misurata – vart valden faktisk innleia av demonstrantane.

Regjeringa responderte militært mot opprørarane, men angreip aldri sivile med overlegg og heller ikkje med «omsynslaus» maktbruk slik vestlege media påstod. Tidlege rapportar i pressa overdreiv dødstala med ein faktor på 10, med påstandar om «meir enn 2000 dødsfall» i Benghazi i løpet av dei første dagane av opprøret, der Human Rights Watch (HRW) seinare dokumenterte berre 233 dødsfall over heile Libya i same periode.

Ytterlegare bevis for at Gaddafi unngjekk å angripe sivile, kjem frå byen som i størst grad blei oppslukt av dei tidlege kampane, Misurata. HRW rapporterer at av dei 949 personane som blei skada der dei første sju vekene, var berre 30 kvinner eller barn. Dette betyr at styrkane til Gaddafi fokuserte nøyte mot stridande. I den same perioden blei berre 257 personar drepne av befolkninga i byen på 400 000 – ein brøkdel mindre enn 0,0006 – som gjev ytterlegare bevis for at regjeringa unngjekk å bruke makt omsynslaut. Vidare utførte Gaddafi ingen «blodbad» i nokon av byane som styrkane

Libyske opprørere inntar byen Bani Walid.
Foto: Wikipedia

hans vann tilbake frå opprørarane før NATO-intervensjonen – inkludert Ajdabija, Bani Walid, Brega, Ras Lanuf, Zawiva samt mykje av Misurata – så det var knapt nokon risiko for eit slikt utfall om han hadde fått lov til å ta tilbake Benghazi, den siste høghorga til opprørarane.

Den konvensjonelle forteljinga er også feil der ho hevdar at hovudmålet til NATO var å verne sivile. Bevisa avslører at det primære målet til NATO var å velte Gaddafis regime, sjølv på kostnad av å auke lidingane til libyarane. NATO angreip libyske styrkar omsynsløst, inkludert nokre på retrett og andre i Gaddafis heimby Sirte der dei ikkje utgjorde noko trugsmål mot sivile. Vidare heldt NATO fram med å støtte opprørarane sjølv då dei gong etter gong avviste tilbod om våpenkvile frå regjeringa, som kunne ha avslutta valden og spart sivile. Slik militær assistanse inkluderte våpen, trening og fordekt utplassering av hundrevis av soldatar frå Qatar, som til slutt gjorde opprørarane i stand til å fange og summarisk avrette Gaddafi og ta makta i oktober 2011.

Intervensjonen slo tilbake

Den største feiloppfatninga om intervenasjonen til NATO er at den redda liv og var til fordel for Libya og nabolanda. I røynda hadde Gaddafi allereie vunne tilbake kontrollen over mesteparten av Libya då NATO intervenerte i midten av mars 2011, og opprørarane trekte seg raskt tilbake mot

Egypt. Med det var konflikten på veg til å bli avslutta, berre seks veker etter at den hadde blussa opp, med eit samla tapstal på omlag tusen, inkludert soldatar, opprørarar og sivile fanga i krysselden. Ved å intervernere gjorde NATO opprørarane i stand til å angripe igjen, noko som forlenga krigen i sju månadar til og førte til minst 7000 fleire dødsfall.

Den beste utviklinga i postkrigs-Libya var det demokratiske valet i juli 2012, som førte ei moderat sekulær koalisjonsregjering til makta – ei klar forandring frå Gaddafis diktatur i fire tiår. Andre utviklingstrekk derimot, har vore mindre oppmuntrande. Dei si-grande rebellane utførte mengder av hemndrap og utviste 30 000, for det meste svarte innbyggjarar i Tawergha på grunnlag av at nokre av dei hadde vore «leigesoldatar» for Gaddafi. HRW rapporterte i 2012 at slike overgrep «ser ut til å vere så utbreidde og systematiske at dei samla kan vere brottsverk mot menneskeslekta». Ironisk nok hadde slik rasistisk eller etnisk vald aldri funne stad i Gaddafis Libya.

Radikale islamist-grupper, undertrykte under Gaddafi, stod fram som dei mest aggressive opprørarane under krigen og nekta å avvæpne seg eller underordne seg

regjeringsautoritet etterpå. Angrepet på US-amerikanske fasilitetar i Benghazi, der ambassadør Christopher Stevens og tre andre vart drepne, framheva den vedvarande trusselen dei utgjør. I april 2013 øydela ei bilbombe halvparten av den franske ambassaden i hovudstaden Tripoli. I lys av slik utryggleik er det forståeleg at dei fleste libyarane som svarte på ein meningsmåling etter krigen ga uttrykk for nostalgi etter ein sterk leiarsmann som Gaddafi.

Av nabolanda har Mali, som tidlegare hadde vore det eksepsjonelle eksempelet på fred og demokrati i regionen, lide under

dei verste konsekvensane frå intervenasjonen. Etter Gaddafis nederlag flykta dei libyske tuareg-soldatane av malisk opphav til Mali og starta eit opprør nord i landet, som fekk den maliske hæren til å styrte presidenten. Opp-

røret vart snart kapra av lokale islamistiske styrkar og al Qaida som innførte sharia og erklærte den svære nordlege delen for å vere eit uavhengig land. I desember 2012 hadde den nordlege halvdelen av Mali blitt «det største territoriet i verda kontrollert av islamistar» i følgje formannen for det amerikanske senatet sin underkomite for Afrika. Dette kaoset førte også til massive forflyttingar av hundretusenvis av maliske sivile, som Amnesty karakteriserte som

I desember 2012 hadde den nordlege halvdelen av Mali blitt «det største territoriet i verda kontrollert av islamistar».

Graffiti karikatur av Gaddafi
Foto: Wikipedia

«Malis verste menneskeretts-situasjon på femti år.»

Sofistikerte våpen frå arsenalet til Gaddafi, inkludert opp til 15 000 bakke til luft rakettar, hamna i hendene på radikale islamistar gjennom heile regionen. Intervensjonen til NATO, på vegne av opprørarane i Libya, oppmuntra også dei tidlegare fredelege demonstrantane i Syria til å ta til våpen i midten av 2011, med håp om å tiltrekke ein tilsvarande interven- sjon. Resultatet blei ei eskalering i Syria som tidobla drapsratane i landet.

Lærdomar

Intervensjon frå NATO i Libya gjev minst tre viktige lærdomar for implementering av ansvaret for å verne. For det første må potensielle intervensjons- makter passe seg for både desinformasjon og propaganda frå opprørarar. Viss vestlege land hadde oppfatta den opprinnelege kon- flikten i Libya presist – at Gaddafi brukte avgrensa og målretta makt mot valdelege stamme-, regionale- og radikale islamistis-

ke-opprørarar – hadde NATO vore mykje mindre tilbøyeleg til å setje i verk sin kon- traproduktive intervensjon.

Den andre lærdomen er at humanitære intervensjonar kan slå tilbake ved å eskalere opprør. Dette er fordi nokre grupper trur at ved å bruke vald for å framprovosere stat- leg gjengjelding kan dei tiltrekke slike intervensjonar som kan hjelpe dei til å oppnå deira politiske mål, inkludert regimeskifte.

Det er nødvendig å unngå å intervenere av humanitære grunnar, på måtar som honorerer opprørarar, med mindre staten angrip ikkje-stridande.

Men den resulterande eskaleringa aukar trugs- måla mot ikkje-stridan- de, før nokon potensiell intervensjon kan verne dei. Dermed kan høvet til humanitær interven- sjon, som er meint for å verne sivile, i staden setje dei i fare gjennom ein hasardiøs moralsk dynamikk. For å dempe denne skade- verknaden er det nødvendig å unngå å inter- venere av humanitære grunnar, på må- tar som honorerer opprørarar, med mindre staten angrip ikkje-stridande.

Ein siste lærdom er at intervensjon som

opphaveleg er motivert av ønsket om å verne sivile er tilbøyeleg til å utvide måla til å inkludere regimeskifte, sjølv om ein på denne måten forstørrar farane for dei sivile, i strid med det opphavlege motivet til intervensjonistane. Dette er delvis fordi dei intervenerande statane demoniserer regimet i landet dei angrip, for å rettferdig- gjere intervensjonen ovanfor heimlege og internasjonale publikum. Denne demoni- seringa hindrar seinare intervensjonistane frå å vurdere framforhandla løysingar som ville la regimet eller deira leiurar bevare noka makt, noko som typisk ville vere den raskaste måten å avslutte valden og verne ikkje-stridande. Slike lærdomar frå makt- bruken til NATO i Libya tilseier at det er nødvendig med stor varsemd og omfattan- de utforskning av alternativ når ein vurderer om og korleis ein skal gjennomføre huma- nitære intervensjonar.

Alan Kuperman er tidlegare forskar ved Belfer Center for Science and International Affairs, Harvard Kennedy School.

Artikkelen er omsett av Asgeir Bjørkedal.

Samfunn, “delingsøkonomi” og teknologi

AV RONNY KJELSBERG

Den såkalte “delingsøkonomien” er blitt heftig debattert de siste månedene. Ofte er presisjonsnivået dessverre så som så. Debatten blir for det første svært ofte og fort redusert til spørsmålet om Uber (og litt AirBnB), og nesten helt dominert av den klassiske tankefeilen “enten eller” - enten er det bra, eller så er det dårlig. Men i virkelighetens verden er de færreste fenomener bare en ting. Fenomenet “delingsøkonomi”, selvsagt avhengig av hvordan man definerer det, har både positive og negative sider, og om man hever blikket en smule og kikker på vår nyere historie kan vi få noen pekepinner om hva dette er.

Store forskjeller på løsninger

For det første er det store forskjeller på Uber og AirBnB, og det er to av de fenomenene som ligner mest på hverandre. Mens Uber er en tjeneste som i hvert fall etter lovens intensjon er konsesjonsbelagt av gode grunner, er AirBnB i utgangspunktet ikke noe annet enn en systematisering av ting som folk over hele verden har drevet med så lenge boliger har eksistert - i perioder leid ut rom, leiligheter, hus eller hytter. Forskjellen er at mens man tidligere måtte annonsere i avisen eller registrere hytta si på det lokale turistkontoret for å nå ut til mulige leietagere, åpner nå ny teknologi for at man kan lage en stor global oversikt over slike utleiere. Hvis denne oversikten også har en betalingsløsning som i hvert fall i stor grad beskytter mot svindel, så har du AirBnB. Aktører som prøver å bruke AirBnB til å drive hotellignende virksomhet uten å forholde seg til de regler som gjelder for dette, må selvsagt kunne slås ned på, men det burde ikke være en uoverkommelig oppgave. Hvis kundene skal kunne finne en aktør, bør det være mulig for myndighetene også.

Men disse to aktørene fører oss til en problematisk konsekvens av deler av ny teknologi - den styrkede tendensen til hurtig utvikling av monopoler. Akkurat som finn.no i praksis er blitt det ene stedet man leter om man skal kjøpe bolig (og mye annet) i Norge, er AirBnB og Uber blitt svært

dominerende tjenester innenfor sine sektorer - privat korttidsutleie og pirattaxi. Folk søker til tjenesten nettopp fordi den har det beste utvalget, noe som gjør tilbudet enda større og selskapet ender i praksis opp med monopol. Dette monopolet kan være styrt av et privat selskap slik som i eksemplene over, men det kan også effektivt sperre av et område for kommersiell virksomhet, slik Wikipedia i stor grad har gjort for leksikonbransjen. Enklere utveksling av informasjon er en direkte konsekvens av ny informasjonsteknologi, og det er vanskelig å se på dette som noe negativt i seg selv. Det samme gjelder det som man kan omtale som “delingsøkonomi”. Det kan utnyttes av kommersielle selskaper til å tjene penger på å undergrave det organiserte arbeidslivet (som Uber), det kan brukes til å systematisere helt ordinær og lovlig virksomhet til gode for brukerne på en måte som samtidig kan utfordre etablerte næringer (AirBnB) eller det kan ta hele bransjer ut av kjøp/salg (Wikipedia).

Lærdommer fra musikkbransjen

Den første bransjen som ble utsatt for “delingsøkonomien” var kanskje musikkbransjen. Fra Napsters framvekst via mange ulike fildelingsteknologier til torrentteknologiens dominans utover 2000-tallet begynte ungdommer å dele og kopiere musikk i en helt annen skala enn det vi hadde gjort med våre doble kassettspillere på 80-tallet. Teknologien presenterte dermed en trussel for musikerne, men også en mulighet. Trusselbildet ble fort dominerende, men forsøk på å innføre stadig strengere åndsverkslover, tillate private å drive digital overvåking og å kjøre holdningskampanjer å la “digital copying kills music” hadde svært begrenset effekt. Noen så derimot også mulighetene. Med ny teknologi ble det billigere og enklere å produsere og distribuere musikken, og musikere hadde en mulighet til å nå direkte ut til sine fans, uten å måtte gå veien om plateselskaper som tok store deler av profitten. Dette var tanken da Peter Gabriel og Brian Eno lanserte foreningen Mudda i 2004. Dette kunne sikret musikere tilnærmet all inntekt fra digitalt

salg. Forsøket bredte likevel ikke om seg. Det kunne verken konkurrere på pris eller utvalg med ThePirateBay og andre ideelle pirataktører.

Den eneste måten å møte denne typen utfordringer på virker å være det vi kan kalle teknologisk tilpasning - du må tilby noe som er bedre enn gratiskonkurrentene. Det skjønte f.eks. Spotify, som gjennom avtaler med nettopp de ikke lenger så nødvendige plateselskapene kunne presentere en tilnærmet komplett katalog over de fleste kjente artister til kontinuerlig strømming - til å begynne med også gratis. Etter hvert er andre lignende strømmetjenester kommet til, men Spotify dominerer fortsatt. Utfordringen for artistene er at de aller fleste ikke tjener særlig mye mer på Spotify enn PirateBay, men plateselskapene har i hvert fall sikret seg en fortsatt rolle. Dette betyr ikke at Spotify er den eneste tenkelige modellen. Om Eno og Gabriel hadde fått med seg en betydelig andel flere artister i 2004 slik at Mudda kunne vokst videre på grunn av egen tyngde, kunne artistene sikret seg alle inntektene selv om totalinntektene skulle gå ned. Et annet alternativ som var foreslått var å kombinere legalisering av ikke-kommersiell fildeling med kompensasjonsordninger av lignende typer som de som kom med opptakskassetten.

Om “delingsøkonomi” er bra eller dårlig, kommer dermed an på på hvem sine premisser den blir organisert. Om vi skal se på vår nyere historie er det de aktørene som er tidligst ute med de beste teknologiske tilpasningsstrategiene som hurtig kommer seg i en tilnærmet monopolsituasjon. Man kan selvsagt slåss mot dette med lovverk, overvåking, holdningskampanjer og ryggen rak, men ren ludittisme har aldri vist seg særlig effektivt. Jeg vil utfordre de av oss som er opptatt av et ryddig norsk arbeidsliv til å legge seg litt mer i forkant, og se på hvordan ny teknologi kan brukes til å bedre forholdene for både de som jobber og de som trenger skyss, et sted å bo og noe på øret. Alternativet frykter jeg er at vi blir akterutseilt.

Korrupsjonen øker, økonomien synker i Ukraina

AV ASLAK STORAKER

1. januar trådte assosieringsavtalen mellom EU og Ukraina i kraft. Samme dag sa Russland opp sin frihandelsavtale med Ukraina. I tillegg til borgerkrigen i Øst-Ukraina og Russlands annekasjon av Krim er skiftet i handelsrelasjoner det tydeligste resultatet av opprøret på Maidan, som endte med avsettelsen av den tidligere presidenten Viktor Janukovitsj i 2014.

Europas mest korrupte land

Aftenposten kunne nylig melde at Ukraina igjen har blitt kåra til Europas mest korrupte land. En undersøkelse fra september utført av International Foundations for Electoral Systems viste at 40 prosent av ukrainerne har opplevd å måtte bestikke offentlige tjenstepersoner de siste tolv månedene, opp fra 37 prosent i april 2014. En annen undersøkelse fra International Republican Institute (IRI) fra august viste at mens 11 % av ukrainerne mener bekjempelsen av korrupsjon har blitt styrka etter avsettelsen av Janukovitsj svarer hele 51 % at bekjempelsen av korrupsjon har blitt dårligere. 8 % sier at bekjempelsen av kriminalitet har blitt bedre under det nye regimet, mens 48 % sier at bekjempelsen av kriminalitet har blitt dårligere.

I en undersøkelse Gallup utførte sommeren 2015 sa 17 % av ukrainerne at de var fornøyde med president Petro Porosjenko. Til sammenligning var oppslutninga om Janukovitsj aldri lavere enn 28 %. 5 % mener at myndighetene gjør nok for å bekjempe korrupsjonen, mot 6 % i 2013. Tahsin Yasin, som leder den ukrainske avelinga av det franske matvarefirmaet Danone, sier til Reuters at «Ulovlig skattlegging forekom un-

der Janukovitsj. Heldigvis påvirka det ikke oss den gangen, men nå retter de seg mot oss på tross av såkalte reformer. Vi har å gjøre med en fullstendig uprofesjonell mafia som rett og slett prøver å karre til seg så mye som mulig så lenge de sitter med makta.»

Korrupsjonsanklager og splittelser i koalisjonen

I januar ankla Sergej Lesjenko, parlamentsmedlem fra president Petro Porosjenkos Blokk, statsminister Arsenij Jatsenjuk og innenriksminister Arsen Avakov for korrupsjon. Georgias tidligere president Mikhail Saakasjvili, som Porosjenko utnevnte til guvernør i Odessa i mai, kalte Jatsenjuk og Avakov for tyver som hørte hjemme i fengsel. Fedrelandspartiets leder Julia Timosjenko sa i desember at Jatsenjuk

burde stilles for retten, fordi landet ødelegges av den skyhøye inflasjonen «som fører til at landets borgere reduseres til tigere, og at prisene stiger så raskt at folk ikke lenger har råd til å kjøpe noe som helst.»

Da økonomiministeren Aivaras Abromavicius annonserte sin avgang i februar, beskyldte han politikere fra presidentens parti for å presse ham til å ansette «tvilsomme folk» som søkte personlig berikelse i statseide selskaper. Han ankla særlig Igor Konenko, som leder Porosjenkos blokk i parlamentet, for å ha blokkert arbeidet til departementet. I høst blei samme Konenko ankla av en tidligere etterretningssjef for å hvitvaske penger og drive underslag av offentlige midler.

Donald Bowser, rådgiver til Ukrainas anti-korrupsjonsbyrå, fortalte til Al-Jazeera i desember at godt over 100 milliarder kroner

i året fortsatt blir stjålet fra statskassa av korrupte tjenstepersoner. Bowser ankla særlig Viktor Shokin, som blei utnevnt til riksanklager av Porosjenko i februar 2015, for å blokkere kampen mot korrupsjonen. Shokin skal ha latt være å ta ut tiltale mot hundrevis av profilerte korrupsjon-sanklagede som har blitt forelagt ham av anti-korrupsjonskomiteen i parlamentet. Korrupsjonskomiteens leder Jegor Sobolev fortalte til Al-Jazeera at det ikke finnes politisk vilje hverken i parlamentet eller i presidentadministrasjonen til å rydde opp i det korrupte rettsvesenet. «De korrupte dommerne og de korrupte anklagerne lar den nye presidenten, den nye statsministeren og mange andre medlemmer av parlamentet få fortsette med de korrupte sammensvergelsene som blei etablert av Janukovitsj.»

Kommunistpartiet forbudt

Samtidig som misnøyen øker, har det nye regimet forbudt et av landets største opposisjonspartier. Ukrainas Kommunistiske Parti hadde så seint som i 2012 over 100 000 medlemmer, og fikk 13 % av stemmene i parlamentsvalget. Ved lokalvalget i høst blei partiet nektet å stille lister av det nye regimet. I desember blei partiet forbudt i en rettssak initiert av justisdepartementet, basert på en ny lov som forbyr kommunistiske navn og symboler. Forbudet har blitt fordømt av Amnesty International og det Europeiske Venstrepartiet, den venstresosialistiske fraksjonen i EU-parlamentet. Kommunistpartiet har anka dommen til den europeiske menneskerettsdomstolen.

Lokalvalget i høst viste at Ukraina fortsatt er splittet mellom øst og vest. Pro-russiske Opposisjonens blokk blei det tredje største partiet, med 10,54 % av stemmene, bare forbigått av Porosjenkos blokk med 19,52

Kommunister demonstrerer utenfor justisdepartementet mot forbudet mot UKP 21 januar 2016. Foto UKP

% og Fedrelandspartiet med 12,23 %. I de sørøstlige regionene blei Opposisjonens blokk størst i fire av de seks regionene der det blei avholdt valg. Opposisjonens blokk skylder valgnederlaget i Kharkiv på at myndighetene trenerte registreringa av valglistene deres. I Øst-Ukraina er det fortsatt flere som ønsker at landet skal gå inn i den russisk-leda Eurasiatiske Unionen enn i EU – 28 % mot 26 %. Og de tallene er ikke medregna opprørskontrollerte områder.

Bananrepublikk uten bananer

Ukrainas økonomi krympa med 7 % i 2014 og 12 % i 2015. I tillegg til krigen i Øst-Ukraina og innstrammingskravene fra IMF skyldes dette handelskrigen som blei satt i gang da Kiev bestemte seg for å undertegne assosieringsavtalen med EU og skrote frihandelsavtalen med Russland, som til da hadde vært Ukrainas største handelspartner. Mens eksporten til EU hovedsaklig er råvarebasert, har eksporten til Russland vært dominert av industrivarer som hverken er teknisk eller kvalitetsmessig kompatible med standarden i EU. EU har derfor ikke vært i stand til å kompensere for noe av det enorme fallet som har skjedd i eksporten til Russland siden 2014. I en artikkel i den ukrainske utgaven av Forbes fra august 2015 klager den tidligere nasjonalbanksjefen Sergej Arbuzov over at «I denne en gang så mektige industrinasjonen blei korn den største eksportvaren i 2015. På andre plass finner vi solsikkeolje... Det

er bare fraværet av bananproduksjon som forhindrer Ukraina i å begynne å kalle seg en bananrepublikk.»

Økonomen Erik S. Reinert skreiv i en artikkel i Klassekampen 13. januar i år at han forventer at frihandelen mellom EU og Ukraina vil føre til massiv industridød, og at rundt 20 % av befolkninga vil forlate landet for å søke arbeid. Det vil i tilfelle bety åtte millioner nye arbeidssøkere inn i et EU der arbeidsløsheten allerede ligger på 10,4 %. I tillegg til arbeidskraft er det først og fremst eksporten av jordbruksprodukter som kan tenkes å finne økt innpass i EU-markedet – i en situasjon der europeiske bønder allerede sliter med en kraftig overproduksjon på grunn av handelskrigen med Russland. I tillegg er det fortsatt en viss usikkerhet om Ukraina faktisk får tilgang til de europeiske markedene.

En folkeavstemning i Nederland ga flertall for å avvise avtalen mellom EU og Ukraina. IMF har dessuten stanset utbetalingene av kriselån til landet i påvente av at det gjøres framskritt i korrupsjonsbekjempelsen.”

I følge en artikkel fra det russiske nyhetsbyrået RIA Novosti, har den gjennomsnittlige inntekta i Ukraina falt fra 2300 til 1100 kroner i måneden fra 2013 til 2015. I løpet av 2015 økte matprisene med 40 %, og strømprisene med 50 %. Mens ukrainerne tidligere brukte i gjennomsnitt rundt 50 % av lønna si på mat, alkohol og tobakk, må

de nå bruke 90 % på det samme. Rundt en fjerdedel av den ukrainske befolkninga befinner seg under fattigdomsgrensa. Et av få unntak fra trenden med økt fattigdom ser ut til å være Ukrainas 6. rikeste mann, president Petro Porosjenko, hvis formue økte med 20 % fra 2014 til 2015.

Om ikke annet viser den tidligere nevnte undersøkelsen fra IRI at USA har lykket i sine anstrengelser for å trekke Ukraina nærmere Vesten. Russlands folkerettsstridige reaksjoner på den USA-støtta avsetelsen av Janukovitsj har ført til at andelen ukrainere som mener at landet bør melde seg inn i den eurasiatiske unionen har sunket fra 37 % i 2013 til 14 % i 2015, mens de som vil inn i EU har økt fra 42 % til 55 %. NATO-tilhengerne har vokst fra 34 % til 41 % siden mars 2014, mens NATO-motstanden har blitt redusert fra 43 % til 30 %. Sett fra Washington er kanskje borgerkrig, partiforbud, økonomisk kollaps og økende korrupsjon en pris de har vært mer enn villige til å betale for å svekke Russlands innflytelse over Ukraina.

Etter artikkelen blei skrevet har Volodimir Hrojsman erstatta Arsenij Jatsenjuk som statsminister, mens Juriy Sevrjuk har erstatta Viktor Shokin som riksanklager.

Dagbok fra Syria

AV ELISABETH REEHORST

I denne artikkelen vil jeg prøve meg på en analyse av krigen i Syria, og sette den i sammenheng med Samar Yazbeks bok: «Inn i tomheten – dagbok fra Syria».

Mange, både syrere og andre, hevder fremdeles at opprøret i Syria startet som fredelige demonstrasjoner, uten planer om bruk av vold. Det var regimet som tvang dem til motvold.

Jeg benekter ikke at det kan ha vært reine idealister blant de som demonstrerte den første tiden – men ser man nærmere på bakgrunnen, er påstanden fullstendig ulogisk:

Opprøret innen Syria var primært rettet mot regimet. Og hovedgrunnen var at regimet var undertrykkende og brutalt – slik jeg oppfatter det. Hvordan kunne de da tro at fredelige demonstrasjoner skulle kunne være tilstrekkelig til å forandre dette; et regime som hadde mer enn 50 års erfaring med å bruke sterke midler for å holde sammen et land som var sammensatt av en uendelig mengde klaner, religioner, etnisiteter osv, for at landet ikke fortsatt skulle oppleve statskupp en gang i året?

Det var i overkant blåøyd. Særlig da hvis de kjente til – og det gjorde uten tvil svært mange – hvor hardt Det Muslimske Brorskapet ble slått ned da de gjorde opprør på slutten av 1970-tallet.

Mange av de som var igjen av Brorskapet, flyktet til Europa eller Nord-Amerika. Men som de fleste landsfordrevne slo de seg ikke til ro med det. Det har ulmet mange steder gjennom mange år, og det synes opplagt at mange som fortsatt bodde i Syria, har hatt kontakt både med dem og med andre syrere i eksil. Det ser vi tydelig ut fra hvordan de «poppet opp» da det var snakk om å danne en «eksilregjering». Disse har opplagt vært en del av starten på opprøret – og de representerte ikke bare fredelige bevegelser.

Det blir hevdet at mange av de første demonstrantene var universitetstudenter etc. Da burde de også ha visst hvor viktig Syria er politisk, særlig for Saudi-Arabia, Tyrkia og Iran. Siden demonstrantene tidlig uttrykte at de forventet støtte utenfra, må det største spørsmålsteget stilles: Hva slags støtte forventet de? Prat? Spontane forhandlinger som aleine kunne få regimet til å gå – på en fredelig måte?

Og USA, som mange håpet på – hva slags hjelp? Sjøl om Nato skulle hoppet på like vanvittig som de gjorde i Libya, var det veldig mye vold i Libya også før Nato grep inn.

Mange har innsett at et slikt opprør både støttes av og trekker til seg en viss type mennesker fra andre land – folk med spesielle agendaer. Heller ikke de kommer «av seg sjøl» - stormaktene USA og Saudi-Arabia har, sammen med søkkrike, lille Qatar, planlagt og ført inn væpnede menn helt fra begynnelsen. USA har prøvd å holde dem relativt sekulære, mens Saudi-Arabia og Qatar har hatt klare religiøse preferanser: Syria skulle ikke få fortsette å være nøytralt religiøst. Nå skulle landet bli muslimsk, eller rettere: Islamistisk.

Det passet Tyrkia godt, så de har hjulpet dem så godt de har kunnet hele veien – ikke minst ved å lukke øynene for trafikk over grensen til Syria.

Her framstår boken til Samar Yazbek: «Inn i tomheten - Dagbok fra Syria» som spesielt interessant, fordi hovedpersonen kommer tilbake til Syria – via Tyrkia - seinsommeren 2012. Hun skriver: «Det var gravid en grop under piggrådgerdet, som strekker seg langs hele grensen, og det var akkurat plass til at én person av gangen kunne komme seg under.... Den gangen var det bare oss. Vi slapp å drasse med oss en stor gjeng utlendinger.»

Hun beskriver situasjonen i Idlibprovinsen

– området tett ved den tyrkiske grensen i Nordvest-Syria - ut fra samværet med en av de opprørsgrupperingene som fremdeles har sin idealisme i behold. Oppdraget hennes er å få kvinner organisert inn i ulike aktiviteter, og hun blir tatt med på en reise gjennom landsbyer og mindre byer hvor hun kommer i kontakt med mange. Mye er bombet, og bombingene foregår – antakelig langt borte – mens de prater og ler.

Alt ondt som skjer, skyldes ifølge henne regimets brutalitet - det finnes ikke grenser for hva hun gjengir av det hun hører omkring det. Likevel - etter en stund er det faktisk også noen andre som gjør forferdelige ting: Ved museet i byen Maarrat al-Numan var en statue av Abu al-Ala al-Maari blitt halshugget – og hodet forsvunnet. Kanskje for å selges. Bataljonlederen forteller henne at det var islamistgruppen Jabhat el-Nusra som sto bak, og forsikrer henne om at «jihadistene nok snart vil kappe hodet av både statuer og folk. Det er en del av propagandaen deres».

Han var framsynt. Men den gangen jobbet også de sammen med denne gruppen, i tillegg til en uhorvelig mengde andre – det virket helt tilfeldig, også hvem som var venn eller fiende. Det var noe avhengig av behovet for penger – for islamistene ledet på det området, med IS i spissen. De som trengte mest penger – donert fra Saudi-Arabia, Qatar etc - sluttet seg til dem. Resultatet var – og er - kaos.

Hun beskriver dette godt – også at det bare blir verre og verre. Det er neppe unormalt i en krig, og det er det normale i Syria. Individualismen står sterkt. Kanskje trodde noen at felles fiende ville samle. Det er helt åpenbart at dette ikke har slått til.

Hun skildrer også drap og enorme ødeleggelser – som sjølsagt fortellerens venner ikke har vært ansvarlige for. Unntaket er likevel markant, også det i Maarrat

INN I TOMHETEN

SAMAR YAZBEK

DAGBOK FRA SYRIA

CAPPELEN DAMM

al-Numan: «Lederen for Saladin-gruppen svingte i retning fengselet og rådhuset. Jeg fikk se listene over innbyggere og hyllene med brente saksdokumenter. Kontorene var rotete, og taket hadde kollapset under bombingene. Han forsøkte å forklare akkurat hva som hadde skjedd. Han fortalte om hvordan de hadde befridd rådhuset fra regimestyrkene og brutt seg inn i fengselet mens hæren og de offentlig ansatte hadde flyktet. De tok 19 soldater til fange. To av dem sluttet seg til opprørerne, og elleve andre ble dømt til døden av sharia-domstolen. De skulle henges. To andre ble frikjent. De fikk reise heim til familiene sine. – Det var to fra Raqqa, en fra ute ved kysten, en fra al-Bab og en fra Deir al-Zur. Vi endte opp med å henrette tolv soldater, forklarte opprørslederen mens han samtidig forsøkte å overbevise oss om at alt hadde foregått i henhold til loven.»

Også på omvisningen i kjelleren, der fangene hadde holdt til, setter hun sine forsiktige spørsmålsteget – særlig da i forhold til bruken av religionen. Yazbek er fra en alavi(1)familie, samme religion som president Assad, men sjøl om enkelte opprørs«kolleger» fikk sjokk da de fikk vite det, fungerer det greit etter den første forskrekkelsen. Om opprøret utvikler seg sekterisk, vil de ikke innrømme det i første omgang.

For de er jo alle syrere. Og etterhvert jordannere, saudiarabere, europeere, tsjetsjenere, tunisiere og ikke minst libyere – m fl. I en samtale i den «frigjorte» byen Kaf Nadr, der hun sitter i en blandet gruppe, uttrykker en av dem at «alt var blitt veldig kaotisk etter at hæren hadde trukket seg ut. Et virvar av grupperinger og våpen på avveie gjorde at Jabhat al-Nusra framsto som det mest organiserte alternativet. Det var den som

hadde penger og tilstrekkelig med våpen. Men hvor den fikk alt sammen fra, var det ingen som visste.»

Her får hun også høre opprørshistorien til en av småbyene. Etter at fortelleren har lagt ut om de fredelige demonstrasjonene bare med krav om at Assad skal gå av og sikkerhetsstyrkene bli mindre aktive og brutale, spør Yazbek: «Hvordan ble det til at dere tok til våpen? Hvordan gikk revolusjonen fra å være ikke-voldelig til å bli en væpnet kamp?»

Svaret er: «Vi hadde ikke trodd regimet skulle holde ut. Vi trodde vi kunne bli kvitt dem bare ved å streike og demonstrere. Vi hadde ikke ventet at det skulle gå som det gikk, men til slutt skaffet vi oss våpen.»

Og det trodde de i en liten by i utkanten av et stort land med en sterk og tøff hær som hadde mye å forsvare!! Den samme holdningen hadde en venninne av henne som var aktivist og to ganger i fengsel: «Den Frie syriske hær (FSA) sto midt i Damaskus. Vi var klare til å ta byen. Yarmoukleiren(2) var befridd, så vi opererte derfra.»

En – av utallige - opprørsgrupper skulle invadere og overta kontrollen over landets hovedstad, en millionby der alle de

sterkeste forsvarsverkene befant seg. Hva slags virkelighetsoppfatning er det?

Men Maarrat al-Numan – som før krigen hadde ca 120 000 innbyggere - var altså en av de byene som ble «frigjort»; dvs kontrollen ble tatt fra regimets folk og overtatt av opprørerne - definitivt med vold. Hvem tjente denne «frigjøringen»? Hva var hensikten – på litt sikt? Her gikk kamper fram og tilbake i flere år – hvorfor? Hvem tjente på at så mye ble ødelagt, så mange drept (på begge sider) og så mange flyktet? Hvordan tenkte opprør-

erne da de startet en sånn prosess – trodde de alvorlig at det var positivt for byen og de som bodde der – og at det skulle være?

Yazbek beskriver også godt hvordan opprøret raskt utviklet seg til å bli en sekterisk krig – sunnier mot sjiaer, særlig da i miljøer med lite opplyste landsens kjempere.

Mot slutten av boken, da islamistiske grupper som kjemper delvis sammen med de mindre religiøse opprørerne har overtatt kontrollen i området, har hun en samtale med områdelederen av Ahrar al-Sham, den største islamistiske organsiasjonen der. Hun spør hvordan han mener det vil bli etter revolusjonen, og han svarer – unvikende først, fordi han håper han blir martyr innen den tid: «Vi vil sjølsagt har et islamsk emirat med en religiøs leder og et shura-råd... Og så skal det vel være lover som beskytter de forskjellige religiøse gruppene og de kristne. Det skal være forbudt for kvinner gå uten hijab, det er det aller viktigste. ... alaviene kan ikke bli værende i Syria – heller ikke de som støtter opprøret. Resten skal vi kjempe mot til siste blodsdråpe, og det gjelder kurderne og. De kristne vil bli behandlet slik de skal bli innenfor islam – ellers får de forlate Syria, konvertere eller betale minoritetsskatt.»

Prinsippene gikk over i hverandre, og ingenting var lenger enkelt og greit. Opprørsgrupper sloss mot hverandre, og militariseringen undergravde revolusjonen. De militante ekstremistgruppene med alle sine fraksjoner var blitt et mangelhoder troll...

«Bare alaviene utgjør mer enn 2 millioner mennesker. Hva med de som ikke drar sin vei?»

«De får ta konsekvensen»

«Henrettelser?»

«Det er prisen de får betale», svarte han forarget.

«Hva med kvinner og barn?» «De må bort! De må ut, de også!»

«Men druserne og ismailittene, da, hva skal dere gjøre med dem?» spør hun høyt og tydelig.

«Hvis de finner tilbake til islam, så vær så god, men hvis ikke må de dømmes som hedninger. Vi ønsker dem velkommen tilbake i folden, men alaviene er noen skikkelige hedninger. De må vi rydde av veien» Merk at dette er ikke uttalelser fra IS, de mest ekstreme, men en tilsynelatende mindre radikal gruppe.

Samar Yazbek ble ikke så lenge i Syria etter dette, som skjedde i august 2013, da IS var i ferd med å ta over kontrollen, og fremmedkrigere og våpen via Tyrkia ble overført til Syria i fullt dagslys. Det ble for vanskelig for henne: «Det var ikke lett å skulle akseptere at jeg ikke kunne oppholde meg i de områdene vi ellers kalte «frigjorte», og at det nå var minst like farlig for en kvinne som meg som da regimet hadde kontroll over området. Det var nok egentlig mye farligere nå..... Prinsippene gikk over i hverandre, og ingenting var lenger enkelt og greit. Opprørsgrupper sloss mot hverandre, og militariseringen undergravde revolusjonen. De militante ekstremistgruppene med alle sine fraksjoner var blitt et mangelhoder troll... Ransgjenger begynte å bruke svulstige navn og fungerte som falske opprørsgrupper.... Syria fungerte ikke lenger som ett land. Hver lille avkrok ble styrt av forskjellige militære grupper som alle lå i krig med hverandre, og alle var de underlagt den absolute og morderiske makten oppe i himmelen, i tillegg til de nye brutale religiøse ekstremistene.»

Utsiktene i november 2015 er heller ikke veldig lyse, men det som har skjedd de siste månedene gir et visst håp – Russland bomber ikke bare IS og andre islamistiske grupper, men tvinger også involverte parter til å snakke sammen.

Når det gjelder Syria, har heller ikke «oppdragsgiverne» lyktes, i alle fall ikke slik de ønsket. USA har ikke fått sin oljeledning, Saudi-Arabia og Qatar ikke sin islamistiske stat (ingen av variasjonene), Tyrkia har – foreløpig – ikke fått utvidet sin makt sørover. Regimet har tapt mye, sjøl om det kanskje tross alt sitter igjen med det største kakestykket.

Aller mest har det syriske folket tapt.

Så det jeg sitter igjen med etter å ha lest denne boken – i tillegg til det jeg veit fra før – er dette: Hvordan kunne så mange internsyrrere bli trukket med i en krig som var så ulogisk i forhold til hva de kunne være i stand til å oppnå? Og det i et relativt vel fungerende land der de fleste antakelig ville svart at de hadde et bra liv, hvis noen hadde spurt dem om det i 2010? Svaret mitt er tre punkt: Penger, propaganda og hat/religion. Når det gjelder penger, dreier det seg først og fremst om arbeidsløshet og sult. Syria hadde hatt 2-3 ekstremt tørre år, slik at det skortet på korn etc. Og når arbeidsløsheten blant ungdommer – særlig da unge menn – samtidig var blitt stor og noen fristet med både penger og våpen hvis de gikk med i opprøret, var det kanskje ikke helt uforklarlig at mange lot seg friste.

Propagandaen var helt sentral – den førte oppildningen til kamp mot regimet ut til alle gjennom nye elektroniske medier, i tillegg til de tradisjonelle. Det svært profesjonelle senteret var i Europa, så de jobbet fritt, samtidig som de hadde kontakt med alle som sto for aksjoner inne i Syria – ikke minst de som kalte seg humanitære organisasjoner og også telte antall falne – blant

opprørerne. Sanne, halvsanne og konstruerte episoder og utsagn nådde sine mål uten særlig motforestillinger – også til oss i Vesten.

Hat – inkludert hevn og sterk gudstro. Det var utgangspunktet – hatet som en del interne og mange eksterne (også stater) følte for Bashar al-Assad og hans regime. Dette ble oppmuntret sterkt i propagandaen – hat er en sterk følelse som kan drive mennesker til å gjøre ting de egentlig ikke ønsker. Det kommer så klart fram i Yazbeks bok – her var mange mennesker som bare ønsket å leve fredelig som de gjorde tidligere, men de var smittet av massesuggesjonen – hatet mot Assad og «hans folk».

Derfor vil jeg til slutt minne om det som veldig sannsynlig kan bli konsekvensen av det lederen for en av de islamistiske kampgruppene sa til Yazbek: Alaviene, som lenge har hatt en privilegert stilling i landet gjennom kontroll i regimet og militære, vil ved et fullstendig nederlag for regimet risikere å bli ofre for folkemord, siden de som minoritetsgruppe har hatt så stor makt i samfunnet – i likhet med det som tidligere har skjedd f.eks i Rwanda og Sri Lanka. Dette er ikke fortid, det er ingen roman – det er blodig alvor. Nå.

1) Alavi= alawitt – to ulike transkripsjoner fra arabisk; en relativt sekulær gruppe innen islam som blir plassert på sjia-siden.

2) Yarmouk – egentlig palestinsk flyktningeleir fra 1950-tallet – nå også befolket av syrere, og regnet mer eller mindre som en bydel i Damaskus.

Murray Bookchin og den kurdiske motstanden

AV JORIS LEVERINK

Autonomi og anarkisme

Dei kommunalistiske ideane til Bookchin, tidlegare avvist av bade kommunistar og anarkistar, har no blitt ein inspirasjon for den kurdiske kampen for demokratisk autonomi.

Introduksjonen i den nye boka «Den neste revolusjonen: Folkeforsamlingar og utsiktene til direkte demokrati» (Verso 2015), forklarar korleis Murray Bookchin – fødd av jødiske immigrantar i New York by i 1921 – blei introdusert for radikal politikk då han var ni år og blei med i Unge Pionerar, ein kommunistisk ungdomsorganisasjon. Dette skulle bli starten på livet hans på venstresida, der han skulle vende seg frå stalinisme til trotskisme i åra før andre verdskrig, før han definerte seg som anarkist på slutten av 50-talet og til slutt identifiserte seg som «libertær kommunalist» (libertarian municipalist) etter introduksjonen av ideen om sosial økologi.

Sjølv om Bookchin aldri tok høgare utdanning – med unntak av nokre få kurs i radioteknologi like etter andre verdskrig – skreiv han hundrevis av akademiske artiklar, ved sida av å grunnlegge fleire tidsskrift og Instituttet for sosial økologi i 1974. Det kanskje viktigaste bidraget hans til radikal politikk var å (re)introdusere økologiske omgrep på den politisk teoretiske arenaen.

Bookchin gjekk mot ideane og praksisen til dei framveksande miljøørslene, og skulda dei for å forfekte berre «tekniske reperasjonar» av kapitalismen, i motsetnad til ei økologisk tilnærming som prøver å ta tak i dei grunnleggande årsakene for det systemiske problemet. I perspektivet hans låg ikkje det fatale lytet til kapitalismen i utnyttinga av arbeidarklassa, slik marxistane meiner, men heller i konflikten med det naturlege miljøet, som, viss den fekk vekse fram uhindra, uunngåeleg ville føre

til dehumanisering av folk og øydelegging av naturen.

«Den neste revolusjonen» inneheld essayet «Den økonomiske krisa» frå 1992 og «Behovet for å gjenskape samfunnet». Her hevdar Bookchin at «den mest grunnleggande bodskapet som sosial økologi fremjar er at sjølve ideen om herredømme over naturen stammar frå herredømmet av menneske over menneske». For at eit økologisk samfunn skal utvikle seg, må først det mellommenneskelege herredømmet utryddast. I følgje Bookchin har «kapitalismen og alter egoet 'statskapitalismen' ført alle dei historiske herredømme-problema til overflata» og marknadsøkonomien vil, viss han ikkje blir stoppa, lukkast med å øydelegge det naturlege miljøet vårt, som eit resultat av sin «veks eller døy»-ideologi.

I årevis prøvde Bookchin å overtyde anarkistgrupper i USA om at hans idear om libertær kommunalisme – som med hans eigne ord «prøver å ta tilbake den offentlege sfæren til utøving av autentisk borgarskap, samtidig med eit brot vekk frå den dystre parlamentariske sirkelen og mystifiseringa av 'parti'-mekanismen som eit middel for offentlig representasjon» – var nøkkelen til å gjere anarkismen politisk og sosialt relevant igjen.

Kommunalismen til Bookchin fremjar bruken av direkte ansikt-til-ansikt-forsamlingar for å «stele» praktiseringa av politikk attende frå dei profesjonelle karriere-politikarane og plassere den i hendene til borgarane. Han skildrar staten som «ein fullstendig framand formasjon» og «ein torn i sida på den menneskelege utviklinga» og hans kommunalisme som «demokratisk til kjernen og ikkje-hierarkisk i struktur», samt «basert på kampen for å oppnå eit rasjonelt og økologisk samfunn».

Til Bookchins store frustrasjon nekta mange anarkistar å godta ideane hans,

uvillige til å akseptere at for å vere politisk relevante og i stand til å lage ein ekte revolusjon, måtte dei delta i lokal styring. Trass i at han hadde modna politisk i selskap med marxistar, syndikalistar og anarkistar, utvikla og hevda han snart grunnleggande kritikk mot alle desse straumretningane, som ikkje berre førte til hans eigen ide om sosial økologi, men også til at han fekk mange kritikarar på venstresida.

Kurdisk motstand

På slutten av 1970-tallet, medan Bookchin kjempa for å vinne anerkjenning for verdien og viktigheita av teorien om sosial økologi i USA, oppstod ein heilt annan kamp på den andre sida av verda. I dei fjellrike, hovudsakleg kurdiske regionane søraust i Tyrkia vart ein organisasjon grunnlagt, som etter kvart ville ta i bruk Bookchins sosiale økologi.

Organisasjonen kalla seg sjølv Kurdistanarbeidsparti, eller PKK i den kurdiske forkortinga, og i 1984 starta dei sine første angrep mot den tyrkiske staten. Desse første operasjonane vart snart følgde av andre og utvikla seg til ein tre tiår lang væpna kamp som framleis ikkje har blitt løyst.

PKK var inspirert av marxist-leninistisk teori og kjempa for ein uavhengig kurdisk stat som skulle baserast på sosialistiske prinsipp. Det tradisjonelle kurdiske heimlandet omfattar landområde innanfor Tyrkia, Iran, Irak og Syria, men hadde blitt kutta opp tidleg på 1900-talet, då det vart gjort ein avtale om oppdelinga av det tidlegare osmansk-tyrkiske territoriet i Midtausten mellom Frankrike og Storbritannia. Grensene mellom Tyrkia, Syria og Irak vart fastlagde i den berykta Sykes-Picot-avtalen frå 1916.

Trass i det utopiske ønsket om ein dag å sjå dei kurdiske områda foreina, fokuserte PKK sin kamp seg først og fremst om

Foto:Kurdishstruggle/flickr.com

frigjeringa av Nord-Kurdistan eller Bakur, dei kurdiske områda okkupert av den tyrkiske staten. Men gjennom 1990-tallet byrja PKK å gli sakte vekk frå ønsket om å etablere ein uavhengig kurdisk nasjonalstat og byrja å utforske andre utvegar.

I 1999 vart Abdullah Öcalan, grunnleggar og leiar av PKK, gjenstand for ein diplomatisk strid mellom Tyrkia og Syria. Han hadde leia PKKs operasjonar frå Syria etter å ha blitt tvinga til å flykte frå Tyrkia to tiår tidlegare. Syria nekta å huse og verne opprørsleiaren lenger og ga Öcalan få andre val enn å reise frå landet på jakt etter ein annan tilfluktsstad. Ikkje lenge seinare vart han arrestert i Kenya og utlevert til Tyrkia, der han vart dømd til døden, ei straff som seinare vart endra til livstid i fengsel.

Dette vart eit vendepunkt for sjølvstendekampen til PKK. Kort tid etterpå trekte organisasjonen kravet om ein eigen stat, til fordel for krav om meir autonomi på lokalt nivå. I fengsel byrja Öcalan å gjere seg kjent med bøkene til Bookchin, og blei påverka av tekstane om sosial transformasjon til å gje slepp på idealet om ein sjølvstendig nasjonalstat og i staden følgje ein alternativ kurs han kalla «demokratisk konføderalisme».

Fleire år tidlegare, etter kollapsen av Sovjetunionen i 1991, hadde PKK allereie byrja å reflektere kritisk om nasjonalstatskonseptet. Ingen av dei tradisjonelle områda til kurdarane var eksklusivt kurdiske. Ein stat grunnlagd og kontrollert av kurdarar ville dermed automatisk ha store minoritetsgrupper, med potensiale for undertrykking av etniske og religiøse minoritetar på same måte som kurdarane sjølve hadde vore undertrykte i mange år. Derfor blei ein

kurdisk stat i aukande grad sett som ei fortsetjing, heller enn ei løysing, av dei eksisterande problema i regionen.

Endeleg, etter å ha analysert det gjensidige avhengigheitsforholdet mellom kapitalismen og nasjonalstaten på den eine sida og mellom patriarkatet og sentralisert statsmakt på den andre, kom Öcalan til at ekte fridom og sjølvstende berre kunne kome i stand når rørsla hadde kutta alle band til desse institusjonaliserte formene for undertrykking og utnytting.

Demokratisk konføderalisme

I pamfletten «Erklæring om demokratisk konføderalisme» i 2005 braut Abdullah Öcalan formelt og definitivt med dei tidlegare ambisjonane til PKK om å grunnlegge ein uavhengig kurdisk nasjonalstat. «Systemet med nasjonalstatar», hevdar han i dokumentet «har blitt ei alvorleg barriere for utviklinga av samfunnet, demokratiet og fridom sidan slutten av 1900-talet».

Etter Öcalans syn er den einaste vegen ut av krise i Midtausten at det blir etablert eit demokratisk konføderalt system «som vil hente styrken sin direkte frå folket og ikkje frå globalisering basert på nasjonalstatar». Ifølge den fengsla opprørsleiaren vil «verken det kapitalistiske systemet eller presset frå imperialistiske styrkar leie til demokrati, men til å tene deira eigne interesser. Oppgåva er å hjelpe til for å utvikle eit grasrotsbasert demokrati (...) som tek omsyn til dei religiøse, etniske og klassemessige forskjellane i samfunnet».

Kort tid etter Öcalans oppmoding om å utvikle ein demokratisk konføderalistisk modell, vart Demokratisk samfunnskongress (DTK) stifta i Diyarbakir. Under ei

samling i 2011 lanserte kongressen eit opprop om demokratisk autonomi, der dei kravde autonomi frå staten innan politikk, rettsvesen, kultur, samfunn, økonomi, økologi og diplomati. Reaksjonen frå den kurdiske staten var føreseieleg: som ledd i ei line for konfrontasjon og kriminalisering vart kongressen straks forboden.

Det er ikkje nokon samantreff at ideen om demokratisk konføderalisme, som utvikla av Öcalan, viser mange parallellar med Bookchins idear om sosial økologi. Tidleg på 2000-talet hadde han byrja å lese «Økologien i fridom» og «Urbanisering utan byar» i fengselet og erklærte snart seg sjølv som ein student av Bookchin. Gjennom advokatane sine prøvde Öcalan å setje opp eit møte med den radikale tenkjaren for å finne ut korleis ideane til Bookchin kunne vere brukbare i Midtausten.

Dessverre, på grunn av den dårlege helsa til Bookchin i den perioden, fann dette møtet aldri stad, men han sende ei melding til Öcalan i mai 2004: «Mitt håp er at det kurdiske folket ein dag vil vere i stand til å etablere eit fritt, rasjonelt samfunn som vil la talenta deira blomstre nok ein gong. Dei er verkeleg heldige som har hatt ein leiar med Öcalans talent til å rettleie dei.»

Til gjengjeld, og på grunn av den viktige innflytelsen Bookchin hadde på den kurdiske rørsla, heidra ei PKK-forsamling han som «ein av dei største samfunnsvitarane på 1900-talet», då han døydd i 2006. Dei uttrykte håp om at kurdarane ville bli det første samfunnet til å etablere demokratisk konføderalisme, og kalla prosjektet «kreativt og realiserbart».

Dobbel makt, konføderalisme og sosial økologi

Gjennom det siste tiåret har demokratisk konføderalisme sakte men sikkert blitt ein

integrert del av det kurdiske samfunnet. Tre element av Bookchins tankar har særskilt påverka utviklinga av ein «demokratisk modernitet» over Kurdistan: Konseptet med «dobbel makt», den konføderale strukturen som framlagt av Bookchin under overskrifta libertær kommunalisme og teorien om sosial økologi som sporar røtene til mange samtidige kampar tilbake til opphavet for sivilisasjonen og plasserer naturmiljøet i sentrum av løysinga for disse problema.

Dobbel makt

Konseptet dobbel makt har vore ein av hovudgrunnane for at arbeidet til Bookchin blei avvist av anarkist-, kommunist- og syndikalistgrupper. Heller enn å forfekte oppløysinga av staten gjennom opprør frå proletariatet, foreslo han at ved å utvikle alternative institusjonar i form av folkeforsamlingar og nabolagskomitear – og spesielt ved å delta i kommunale val – kunne makta til staten bli uthola nedanfrå, og til slutt gjere den overflødig.

Bookchins tilbøyelegheit til å ta over og bygge maktinstitusjonar stammar frå analysen hans av politikk i motsetnad til statsstyring. I følgje Bookchin har «marxistar, revolusjonære syndikalar og autentiske anarkistar ei feilaktig forståing av politikk, som burde forståast som den sivile arenaen og institusjonane som folk bruker til å styre samfunnsspørsmåla sine demokratisk og direkte». Det som vanlegvis blir omtalt som politikk ser Bookchin som «statsstyring» eller den form for forretning som profesjonelle politikarar sysselset seg med.

«Politikk» derimot, er, heller enn ei form for ibuande vond praksis, som så mange revolusjonære på venstresida meiner må opphevast, faktisk det limet som bind samfunn saman. Det er noko som må organiserast på ein måte som kan forhindre alt maktmisbruk. «Fridom frå autoritært styre kan sikrast best berre med klar, konsis og detaljert fordeling av makt, ikkje med påskot om at makt og leiarskap er former for 'herredømme' eller med libertarianske metaforar som skjuler realiteten i dei», skriv Bookchin i essayet «The communalist project».

Den kurdiske omfamninga av Bookchins tanke om dobbel makt er tydeleg i måten DTK er organisert på dei ulike nivåa i samfunnet. Generalforsamlinga til DTK møtest to gongar i året i Diyarbakir, de-facto hovudstaden i Nord-Kurdistan. Av dei 1000 delegatane er 40 prosent valde embetsmenn som har ulike posisjonar innanfor regjerings-institusjonane, medan dei resterande

60 prosentane kjem frå det sivile samfunnet og kan enten vere medlemmar i ei av folkeforsamlingane, representantar for NGO-ar eller uavhengige enkeltpersonar. Avgjerder fatta i forsamlinga blir fremja i byrådet av dei representantane som sit i begge organa.

Konføderalisme

Det konføderale systemet er også klart manifestert i organisasjonsstrukturen til DTK. I «Meininga med konføderalisme» skildrar Bookchin konføderalisme som «eit nettverk av administrative råd, der medlemmane er valde frå folkelege, ansikt-til-ansikt demokratiske forsamlingar i landsbyane, småbyane og til og med nabolag i storbyar.» Denne forklaringa stemmer nesten perfekt med situasjonen på bakken mange stader i den kurdiske regionen – i Tyrkia så vel som nord i Syria.

Eit klart eksempel er situasjonen i Diyarbakir, der råds-rørsla er spesielt godt etablert. I boka «Demokratisk autonomi i Nord-Kurdistan» er situasjonen forklart av medlemmar i Amed byråd (Amed er det kurdiske namnet på Diyarbakir):

«Amed har tretten distrikt og kvart av dei har eit råd med eit eige styre. Innanfor distrikta er det nabolag som har nabolagsråd. Nokre distrikt har så mange som åtte nabolagsråd. Og nokre stader har råd til og med på gate-nivå. I dei nærliggande landsbyane er det kommunar som er knytte til byrådet. Så makta er ledd-delt, djupare og djupare inn i fundamentet.

Som Joost Jongerden og Ahmet Akkaya skriv i Konføderalisme og autonomi i Tyrkia: «DTK er ikkje berre endå ein organisasjon, men del av forsøket på å støype eit nytt politisk paradigme, definert av den direkte og kontinuerlege utøvinga av folkemakt gjennom landsby-, småby- og byråd.»

Det er verdt å nemne at dette nye politiske paradigmet ikkje berre blir forfakta av dei initiativa som eksisterer utanfor den institusjonaliserte politiske verda, men også av pro-kurdiske politiske parti som Demokratisk regionsparti (DBP) og Demokratisk folkeparti (HDP). Det endelege målet er ikkje å etablere demokratisk autonomi eksklusivt i dei kurdiske regionane, men også på det nasjonale nivået, både i Tyrkia og Syria.

Sosial økologi

Teoriane til Bookchin om sosial økologi er karakterisert av trua på at «vi må omordne sosiale relasjonar slik at menneskeslekta kan leve i ein vernande balanse med den naturlege verda.» Eit post-kapitalistisk samfunn kan ikkje vere framgangsrikt om det ikkje blir skapt i harmoni med det økologiske miljøet.

Foto:Kurdishstruggle/flickr.com

Bookchin hevdar at «det mest fundamentale budskapet som sosial økologi fremjar, er at sjølve ideen om herredømme over naturen stammar frå herredømmet menneske over menneske.» Sosial økologi går utanfor det tradisjonelle marxistiske og anarkistiske synet på korleis ein skal organisere ikkje-hierarkiske, egalitære samfunn, ved at han plasserer trongen for å unngå ei komande økologisk katastrofe i sentrum for sosiale kampar i samtida.

For kurdarane, tradisjonelt eit ruralt folk som lever av jord- og husdyrbruk, er det like avgjerande å oppretthalde dei økologiske omgjevnadane som å skape eit egalitært samfunn. Statsdriven miljø-øydelegging i det fjellrike heimlandet deira og på dei fruktbare mesopotamiske slettene skjer på dagleg basis

Det mest openberre eksempelet er GAP-prosjektet i Tyrkia, der dusinvis av megadammar enten allereie har blitt bygde eller er under konstruksjon. Prosjektet blir presentert som innføring av utvikling i regionen, i form av sysselsetjingsmoglegheiter på byggeplassane, betre irrigerte megafarmer som produserer kontant-avlingar til eksport og skaffar dagjobbar til dei eksproprierte småbrukarane og ein oppgradert infrastruktur for energi med oppbygginga av fleire vasskraftverk.

Det som blir sett som «utvikling» av statens aktørar, blir sett på ein heilt annan måte av folk som ser at heimane og landsbyane deira blir lagt under vatn, dei fritt-flytande elvene omgjort til varer, landområda deira ekspropriert og kjøpt opp av store korporasjonar og brukt til den industrielle varproduksjonen av varer som ikkje tener til

andre formål enn å gjere farm-eigarane, i villaane deira langt vekk, rike. Desse stor-skala, svært destruktive megaprojekta avdekkjer den påtrengande trongen for lokal kontroll over lokale omgjevnader.

Men medan det å rive det naturlege miljøet ut av dei destruktive klørne til stadig for-gripande kapitalistiske krefter inneber ein direkte konfrontasjon med staten, må eit avgjerande første – og potensielt endå meir revolusjonært steg – inkludere opphevinga av hierarki på det mellommenneskel-ege nivået. Sidan, som Bookchin hevda, herredømmet til menneska over naturen bygger på herredømmet til eit menneske over eit anna, må løysinga følgje ei liknande bane.

På denne måten er frigjeringa av kvin-ner eit av dei viktigaste aspekta ved sosial økologi. Så lenge herredømmet til manen over kvinna er intakt, er handsaminga av det naturlege miljøet vårt som ein essensiell og integrert del av menneskelivet – heller enn ei vare til å utnytte til vår fortjeneste – framleis langt unna.

Slik sett er dei frigjerande prosjekta som no er på veg i det kurdiske samfunnet eit håpefullt teikn. Sjølv om sosiale relasjonar innanfor kurdiske familiar og samfunn framleis er styrt av eldgamle skikkar og tradisjonar, kan radikale endringar allereie observerast. Som ein aktivist frå Amed kvinneakademi sa det i eit intervju i Tatort Kurdistan: «Kurdiske familiar er framleis ikkje opne for det nye systemet, demokratiske autonomi. Dei har ikkje internalisert det endå. Vi, aktivistane, har internalisert det i stor grad og det er vårt ansvar å skape forandring, å formidle ideane om demokratiske autonomi til familiane, sjølv om det berre er i små steg. Vi kan byrje å snakke om det heime på same måte som vi gjer ute. Når familiane våre ser kor alvorleg vi tar dette, vil det påverke dei. Sjølv sagt er diskusjonar ofte veldig vanskeleg. Dører blir slamra, folk roper. Men sterkt uthald og diskusjon har også byrja å skape endring i familiar.»

Lytt, lær og følg

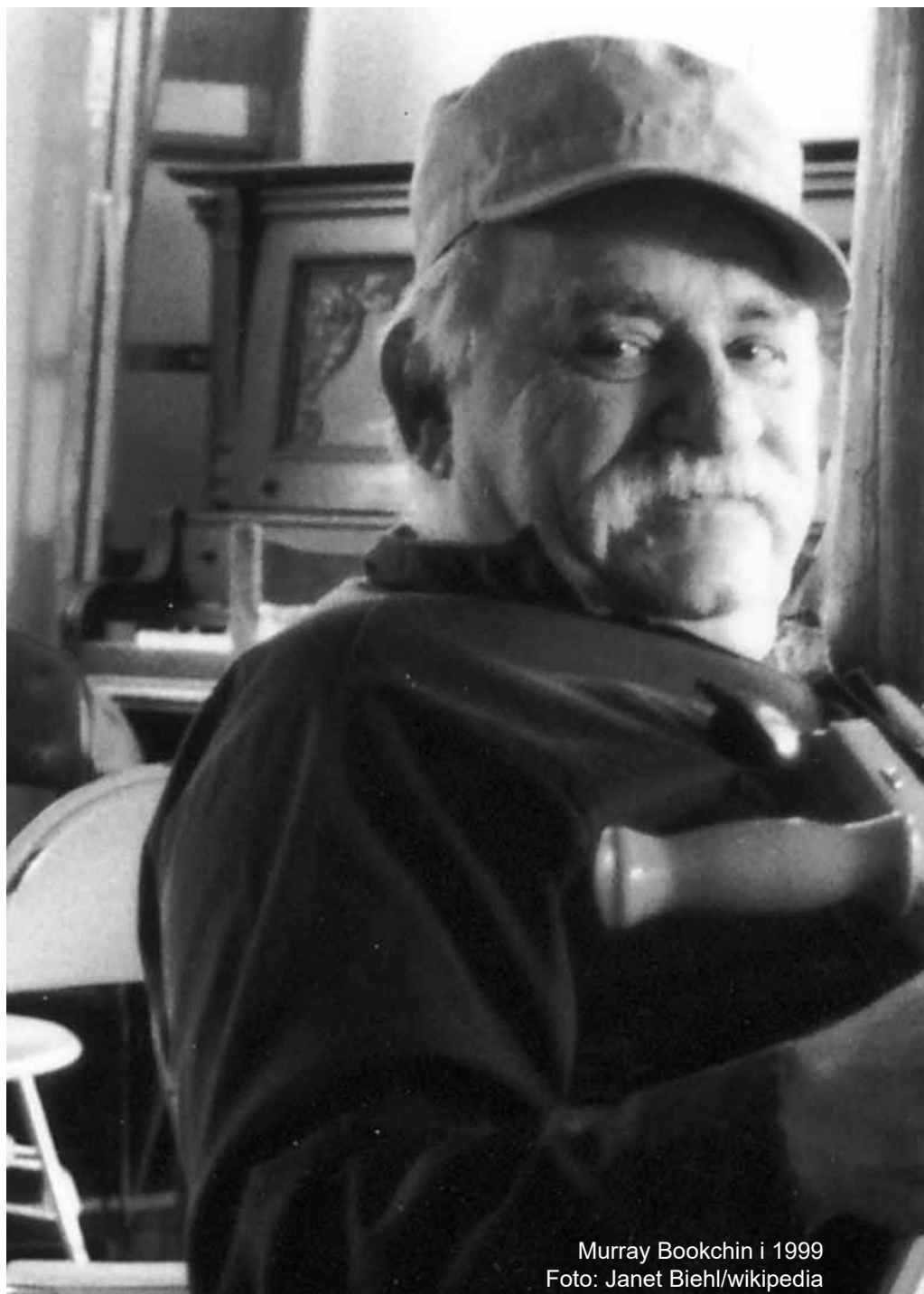
Endringane i Kurdistan – og spesielt i Rojava, den kurdiske regionen nord i Syria – har kitla den radikale fantasien til aktivistar rundt kloden. Revolusjonen i Rojava har blitt samanlikna med Barcelona i 1936 og zapatistane i Chiapas, Mexico. Den radikale venstresida treng sin eigen mytologi like mykje som nokon andre og slik tener Rojava, Barcelona og Chiapas som håpefulle påminningar om at det finst eit alternativ, at det er mogleg å organisere samfunnet på ein annan måte.

Likevel, ved å berre plassere desse tilfella av radikal organisering på ein pjestall, som eit fyrtårn av håp til å heidle i tøffe tider, er ofte ikkje støtta vår til desse kampene veldig forskjellig frå støtta vi viser når vi heiar på favorittlaget vårt i fotballkampar på TV. Zapatistane i jungelen i Chiapas og kurd-arane på dei mesopotamiske slettene har kome langt med inkje anna enn eigen styrke og handlekraft. Deira relative isolasjon har tillate utviklinga av deira radikale alternativ, men for at desse eksperimenta skal kunne overleve i det lange løpet treng dei meir enn støttespelarar og sympatisørar. Dei treng partnarar.

«Global kapital kan, nettopp på grunn av sin enormitet, berre bli eten vekk ved røtene», skriv Bookchin i «Ein politikk for

det tjuande hundreåret», «spesifikt ved hjelp av ein libertær kommunalistisk motstand i fundamentet av samfunnet. Han må eroderast av myriade-millionane, som mobilisert av ei grasrotsrørsle utfordrar suvereniteten til den globale kapitalen over liva deira og som prøver å utvikle lokale og regionale økonomiske alternativ til dei industrielle operasjonane hans.»

*Frå ROAR Magazine
Omsett av Asgeir Bjørkedal*

Murray Bookchin i 1999
Foto: Janet Biehl/wikipedia

Kampen for et rasjonelt samfunn

– Intervju med Murray Bookchin

AV SVEINUNG LEGARD

For en som viet sitt liv til å utforme og kjempe for alternativer til et samfunn preget av kroniske sosiale og økologiske kriser, må det ha vært forstemmende at de frihetens idealer som har inspirert radikale bevegelser i flere hundre år er i ferd med å drukne i en kulturatmosfære kjennetegnet ved kapitulasjon overfor det bestående. Men i motsetning til sekstiå-ettere og forhenværende kommunister, forble den amerikanske revolusjonære filosofen Murray Bookchin hele livet i aktiv opposisjon.

Bookchins politiske liv favnet hele det tyvende århundres radikalisme og var like spennende og mangfoldig som hans forfatterskap: Som ung ble han rekruttert til kommunistbevegelsen og var i mange år streikeleder i den militante amerikanske arbeiderbevegelse. I femtiårene var han aktiv i borgerrettsbevegelsen, blant de første som aksjonerte mot både militær og sivil atomkraft og hans tidlige skrifter var viktige i dannelsen av anti-kjernekraftbevegelsen. På seksti- og syttitallet arbeidet han for å dreie Det nye Venstre, som vokste ut av studentopprørene, bort fra leninistisk og maoistisk sektarisme og i en frihetlig sosialistisk retning. Bookchin turnerte flere ganger Europa med sine revolusjonære ideer og kjempet særlig for å hindre "De Grønne" i Tyskland fra å bli et topptungt parlamentarisk parti. I åttiårene arbeidet han i den amerikanske delstaten Vermont for å styrke dens særegne lokaldemokrati, og var med på å danne "Left Green Network" for å forhindre "The Greens" i USA fra å gå i samme politiske retning som sine europeiske søsterpartier.

Til tross for at Bookchins forfatterskap er relativt ukjent for nordmenn flest, har hans tanker øvet betydelig innflytelse på radikale bevegelser verden over, og enkelte av hans ideer har til og med blitt en del av vår tids konvensjonelle kunnskap. Særlig gjelder dette hans historiske analyse av hierarkier og undertrykkelse, som på seksti- og syttitallet ble spredt av nyfeministene. Bookchins verker har framfor alt vært en stadig kilde til inspirasjon for økologer som har søkt et alternativ til de spirituelle, anti-rasjonalistiske, anti-humanistiske retninger som florerer innenfor miljøbevegelsen. Etter hans mening må et økologisk samfunn også være et rasjonelt samfunn preget av fornuft, frihet og samarbeid.

Bookchin ble født inn i en levende radikale politisk kultur i New York-City og arvet sine sosialistiske idealer fra

sine jødisk-russiske immigrantforeldre. Hans revolusjonære engasjement og agitatoriske evner – utviklet gjennom deltakelse i debatter på torg og gatehjørner, i massedemonstrasjoner og militante streiker, i okkupasjoner og gatekamper mot fascister – hadde han med seg helt til han døde på grunn av hjertestans i sitt eget hjem i Burlington, Vermont USA 30. juli 2006.

Jeg hadde anledning til å møte og intervju denne romslige, humoristiske og svært så temperamentsfulle mannen flere ganger før han døde, og kunne konstatere at selv høy i alder var pennen varm og analysen av kapitalismen sylskarp og krass inntil det siste.

– Den legemliggjør hver eneste samfunnssykdom – patriarkalske holdninger, klasseutbytting, statisme, griskhet, militarisme og vekst for vekstens egen skyld – som har hjemsokt og besudlet alle sivilisasjonens store fremskritt, tordnet han og la til:

– Vi kan se to nye utviklingstrekk ved dagens kapitalisme. For det første er den blitt globalisert. Med dette mener jeg at kapitalistisk industri og markedsforhold spres over hele verden i en skala som savner historisk sidestykke. Kapitalismen har riktig nok alltid hatt en tendens til å spre seg, men det er rett og slett utrolig hvordan den i dag klarer å omforme før-kapitalistiske samfunnsforhold i deler av verden som tidligere synes å være motstandsdyktige mot den. I tillegg industrialiserer den nær sagt hver eneste del av planeten – om vi ser bort fra enkelte områder hvor den er mer opptatt av å plyndre mineralressurser og urskoger enn å investere.

For det andre beveger kapitalismen seg fra en markedsøkonomi til å bli hva jeg kaller et markedssamfunn. Den har ikke bare kolonisert økonomisk liv, den trenger også inn i familien og andre personlige relasjoner – områder av livet som tidligere har vært relativt uimottakelige for økonomisk endring. Vareforholdet definerer i økende grad forhold mellom venner, ektefeller, foreldre og barn, i utdanningsinstitusjoner og livssynssamfunn og innenfor helsesektoren.

Men kapitalismen har lyktes i å maskere seg. Marx karakteriserte den som historiens mest "tilslørte" samfunnsform – i motsetning til slavesamfunnet, hvor slaven visste

at slavedriveren utbyttet han eller føydalismen, hvor den livegne var seg bevisst sin ufrihet og bundethet til jorden. Under kapitalismen gis det inntrykk av at vi alle er "frie individer" – en frihet som ofte består i valget mellom å sulte i hjel eller arbeide tolv timer i døgnet...

I dag er man i ferd med å akseptere kapitalismen som naturgitt, som den er den eneste måten mennesker noensinne har levd – eller kan leve – på. Man betrakter verden fra et kapitalistisk ståsted, hvor vi alle er kjøpere og selgere, slo Bookchin fast.

Marxisme og sosialisme

Bolsjekvikrevolusjonen i 1917 sendte en bølge av håp gjennom den internasjonale venstresiden og arbeiderbevegelsens radikale fløy, og entusiasmen over dens bragder gjorde mange sosialister til bolsjeviker for kortere eller lengre tid. Selv om Bookchin var kjent som en av den amerikanske venstresidens mest innbitte kritikere av leninismen, startet også hans revolusjonære karriere innen kommunistbevegelsen i depresjonstidens USA. Mot midten av tredeveårene ble han imidlertid stadig mer kritisk. Da kommunistene under den spanske borgerkrigen rettet våpnene mot andre revolusjonære og hans gamle politiske læremestre ble ført for domstolen av Josef Stalin, anklaget som fascister, var bruddet definitivt. Bookchin vendte seg deretter til trotskistene, som var blant de få revolusjonære som på den tiden motarbeidet Stalin. Men også her reagerte han på autoritære og sentralistiske trekk og forlot bevegelsen etter noen år.

Den verdensomspennende økonomiske krisen som fulgte børskrakket i oktober 1929 ble av mange tolket som en bekreftelse på Marx's teori om kapitalismens kroniske

kriser. Revolusjonene og revolusjonsforsøkene i Russland, Tyskland og Spania fikk i tillegg store deler av arbeiderbevegelsen – også de amerikanske kommunistene – til å tro at kapitalismen snart ville gå over i historien. Før han ble myrdet av Stalins agenter i 1944, profeterte Trotskij at også Den annen Verdenskrig raskt ville være over og ende i proletære revolusjoner.

– Alle forutsigelsene viste seg å være feilslåtte, konstaterte Bookchin. – Den annen Verdenskrig førte ikke til en ustabil, eller knust, kapitalisme. Tvert imot gikk kapitalismen styrket ut av krigen. Jeg begynte derfor å betvile marxismens gyldighet. På grunn av familiens fattigdom måtte Bookchin inn i tungindustrien rett etter endt high-school og ble i mange år engasjert i fagforeningsvirksomhet i bilindustrien. Etter å ha deltatt i to av de største streikene i etterkrigstidens USA, deriblant General Motors streiken i 1946, begynte han å sette spørsmålsteget ved den tradisjonelle marxistiske oppfatningen av arbeiderklassens revolusjonære lederrolle.

– Etter å ha vært streikeleder og aktiv i arbeiderbevegelsen en stor del av mitt liv, kom jeg til den konklusjon at arbeiderklassen ikke er en motor med nok styrke til å motivere en sterk opposisjon til kapitalismen og at undertrykkelse som sådan, ikke bare økonomisk utbytting, ville bli det store stridsspørsmålet. Fremveksten av borgerrettsbevegelsen og feminismen på femti-, seksti-, og syttitallet bekreftet i stor grad mine antagelser.

Det jeg lærte i min tid som industriarbeider, av McCarthy-perioden, av den kalde krigen og den ungarske revolusjonen i 1956, var at den proletære sosialismens tid var over. På femtitallet begynte jeg derfor å søke etter et nytt og helhetlig sett av ideer.

Anarkisme

For Bookchin passet anarkismens idealer om en statsløs, desentralisert og frihetlig sosialisme som hånd i hanske med hans egne forsøk på å finne et levedyktig revolusjonært alternativ i etterkrigstiden. Dens visjoner hadde også mange likhetstrekk med de konklusjoner han selv hadde trukket fra sine undersøkelser av miljøproblemene. Han håpet derfor å kunne gjen-skape en anarkistisk tradisjon som på dette tidspunktet praktisk talt var utdødd i USA.

Og han lyktes i stor grad. Som briten Pe-

ter Marshall skriver i sin bok anarkismens historie, er Bookchin uten tvil den enkelt-person som i størst grad fornyet anarkistisk teori og praksis etter Den annen Verdenskrig. Det hersker heller ingen tvil om at Bookchins ideer har vært mest utbredt i anarkistisk inspirerte kretser.

Mange år med teoretisering, debatt og aktivisme innenfor denne rammen fremmedgjorde han imidlertid fra anarkismen. Med den polemiske boken Social Anarchism or Lifestyle Anarchism åpnet han i 1995 i debatt som fremdeles pågår med ordene: "Anarkister har verken utformet et helhetlig program eller en revolusjonær organisasjon som kan gi retning til den massive misnøye som dagens samfunn skaper." En stund etter bokens utgivelse stod det klart for han at hindringene i å utvikle en slik bevegelse ikke lå i den daværende anarkistiske praksis, men snarere i anarkismen selv:

– Anarkismen er blitt en ideologisk smeltedigel som forener alt fra New Age-individualister til sosialister på grunnlag av motstand mot autoritet i en eller annen form. Men la meg likevel presisere at jeg henter verdifulle elementer fra anarkismen, fra dens konføderalistiske alternativer til statlig organisering og dens vektlegging av behovet for desentralisering, stadfestet Bookchin på en konferanse i 1999.

Sosial-økologi

Bookchin utviklet etter hvert en syntese av marxistiske og anarkistiske ideer som han kalte sosial-økologi og som var ment

å danne grunnlag for en revolusjonær teori og bevegelse som kunne ta tak i samtidens spørsmål og kjempe for et samfunn i balanse med naturen.

– For å forstå sosial-økologien er det viktig å ha for seg hvorfor jeg tok utgangspunkt i økologi. Etter over tyve år som marxist er en av de vik-

Jeg forsøkte derfor å avdekke hvilke krefter som vil drive kapitalismen inn i krise. Og det stod klart for meg at denne kraft er kapitalismens motsetningsforhold til naturens verden.

tigste ideene jeg arvet fra Marx at kapitalismen ikke er en evigvarende samfunnsorden – at den ikke er historiens slutt. Men det ble klart for meg at Marx' teori om kapitalismens kroniske indre økonomiske kriser ikke lenger er gyldig. Jeg forsøkte derfor å avdekke hvilke krefter som vil drive kapitalismen inn i krise. Og det stod klart for meg at denne kraft er kapitalismens motsetningsforhold til naturens verden.

Som en konkurransebasert økonomi, der foretak kontinuerlig må vokse for å over-

leve, vil kapitalismen gjennom sin enorme ekspansjon nødvendigvis kolonisere, omforme og industrialisere alle livets områder. Denne kapitalistiske veksten vil syvende og sist kollidere med de grunnleggende geobiologiske sykluser som får planeten vår til å fungere. Derfor hevdet jeg at økologien var det felt hvor striden om kapitalismen og dens framtid ville stå.

I dag mener jeg imidlertid at dette synspunkt må nyanseres. Jeg betviler ikke at dagens samfunn forandrer jordens overflate i et tempo uten sidestykke og at landsbygda og det vi kaller "vill natur" vil være forsvunnet om tredivde eller femti år. Om dette vil resultere i en økologisk krise, eller om en slik krise kan håndteres ved å konstruere et syntetisk miljø, vet jeg imidlertid ikke og jeg vil heller ikke leve lenge nok til å få vite, sa Bookchin noen få år før han døde.

Bookchin valgte begrepet sosial-økologi for å beskrive sin analyse av sammenhengen mellom samfunnsmessige og økologiske problemer. Til forskjell fra akademiske disipliner som også benyttet seg av begrepet, gav Bookchin det en revolusjonær betydning ved å knytte spørsmålene om hierarki og økologi til hverandre. Ikke bare hevdet han at nær sagt alle økologiske problemer har samfunnsmessige røtter, men også at selve ideen om å dominere naturen stammer fra dominasjon mennesker i mellom.

I *The Ecology of Freedom* utforsket Bookchin hvordan hierarkier oppstod i tidlige og relativt egalitære samfunn og ga grobunn for nye former for dominasjon langs stadig mer komplekse linjer: Fra de eldres dominasjon over de yngre, menns dominasjon over kvinner, sjamaners og presters dominasjon over hele fellesskap, via et samfunns dominasjon over et annet og til herskerklasser som har underlagt seg hele folkeslag. I følge ham skjedde det også endringer i menneskers bevissthet i takt med hierarkienes framvekst der biologiske og sosiale forskjeller ble rangert i forhold til hverandre og samfunnsmessig hierarkier projisert over på naturen. Resultatet var at forhold mellom samfunn og natur kom til å bli betraktet som et forhold hvor menneskeheten måtte underlegge seg, dominere og utbytte en "gjerrig" natur.

– Helt siden antikken har ideen om å dominere naturen vært en av de mest utbredte og aksepterte forestillinger, sa han. – Og

den er alltid blitt brukt til å rettferdiggjøre utbytteres gjerrighet og hardhendte behandling av de utbyttede. Den sier at frigjøring fra naturens dominasjon etterfølges av dominasjon over mennesker som produksjonsmidler og bruken av dem for å temme naturen.

Marxismen føyer seg perfekt inn i dette bildet ved å hevde at samfunnet må dominere naturen for å oppnå det teknologiske nivå som er nødvendig for å utnytte sosialismen – og for å dominere naturens verden måtte man dominere mennesket. Følgelig rettferdiggjør Marx hver eneste herskerklasse i historien, inkludert borgerskapet. Dette har vist seg politisk sett fatalt, og i Russland resulterte det i katastrofe: De russiske sosialdemokratene, som senere ble til det russiske kommunistpartiet, nektet å kjempe for bøndene fordi de mente at landsbygda måtte industrialiseres.

Jeg reverserer dette ved å hevde at ideen om å dominere naturen stammer fra dominasjon av mennesker – og det ikke av andre grunner enn de fordelene dominasjonen gir i seg selv.

Sosial-økologiens mest grunnleggende budskap er at et økologisk samfunn må være et samfunn fritt for hierarker og dominasjon – men friheten må også være basert på friheten fra materiell nød og menneskelig slit. Jeg er klar over at friheten forutsetter et visst materielt nivå, men jeg tror ikke at dominasjon er en forutsetning for å oppnå dette. Dette ble først og fremst klart for meg på grunn av tiden jeg levde i: Sekstiårene var for mange en feiring av automatisering og materiell overflod. I åpningssidene av *Post-Scarcity Anarchism* hevdet jeg at det ikke er nødvendig å diskutere hvorvidt det er mulig å oppnå sosialisme eller anarkisme, ettersom den teknologiske utvikling allerede har skapt et potensiale for en verden uten klasseherredømme, utbytting, slit og materiell nød.

Enkelte kritikere har angrepet meg fordi jeg angivelig skal mene at vi lever i et samfunn uten menneskelig slit og fattigdom. Dette er ikke riktig. Jeg har gjentatte ganger presisert at forutsetninger for frihet ikke må forveksles med en tilstand av frihet og at muligheten for frigjøring ikke er det samme som reell frigjøring.

Kommunalisme

Bookchin utformet ikke bare en kritikk av

dagens samfunn og en visjon av det frie samfunn. Siden 1972 forsøkte han å utvikle en praktisk politikk som kan utfordre kapitalismen og legge det institusjonelle grunnlag for et økologisk og menneskelig samfunn. "Kommunalismen" som han kalte den, skiller seg både fra marxistenes streben etter statsmakt og anarkistenes engasjement i sosiale "frirom" som kooperative arbeidsplasser, frihetlige skoler, ikke-hierarkiske kollektiver og lignende. Blant annet i boken *From Urbanization to Cities* skisserte han et demokratisk alternativ til nasjonalstaten og markedssamfunnet.

Bookchin påpekte at kommunalismen er grunnnet av en annen oppfatning av hva politikk er enn den vanlige: – For å si det kort, er ikke politikk det samme som statsmannskunst, selv om disse begrepene er nær sagt synonyme i dagligtalen. Statsmannskunst består av et sett med handlinger innenfor statens organer. Det kan være utøvelsen av statens voldsmakt eller kontrollen over samfunnslivet gjennom byråkrati og lovgivende institusjoner. Statsmannskunsten kler seg i politisk drakt når partiene forsøker å innta kontorene hvorfra makten utøves. Disse partiene er vanligvis hierarkisk strukturert og fungerer ovenfra og ned. Faktisk er de miniatyrstater – og i noen land som Sovjetunionen og Nazi-Tyskland utgjorde partiet selve staten.

Dette profesjonaliserte, manipulerende og umoralske systemet parodierer demokratiet og latterliggjør idealene som politikerne hevder å stå for når de appellerer til sine velgere. I stedet for å myndiggjøre vanlige mennesker som medborgere, reduserer statsmannskunsten dem til skattebetalere og velgere som forventes å være passive og la elitene avgjøre hva som er best for dem.

Politikk hører ikke hjemme i de statlige

organene, og i tiden før nasjonalstatens framvekst hadde politikk en helt annen betydning. Den var basert på medborgernes direkte styring av sine lokalsamfunn gjennom virkelig demokratiske institusjoner.

I følge kommunalismen må den politiske bærebjelke i et fritt samfunn være kommunale folkeforsamlinger hvor det er medborgerne – i motsetning til profesjonelle politikere eller kapitaleiere – som sitter med den sosiale og økonomiske makt. Kommunalismen søker på forskjellig vis å vekke til live det demokratiske potensialet som ligger latent i eksisterende lokale styresett og omforme dem til direkte demokratier.

La meg understreke at kommunalismen ikke er nok et nytt forsøk på å øke vanlig folks innflytelse over de statlige prosesser. Den ønsker ikke å øke velgeroppslutningen ved valgene eller å få vanlige mennesker til å påvirke politikerne. Den ønsker slett ikke å oppmuntre mennesker til å føye seg inn i en struktur som er utformet for å kontrollere dem.

- Gjennom kommunalismen har jeg forsøkt å utforme en ny og utfordrende politisk praksis som kan ta tak i den enorme misnøyen som det kapitaliske samfunn produserer. Den kan skape en revolusjonær bevegelse som kjemper for å erstatte staten og kapitalismen med en konføderasjon av demokratiske kommuner, oppsummerte han.

En reaksjonær tid

Håpet om radikale samfunnsforandringer, som brant på tredvetallet og senere i Det nye Venstre har de siste tiårene måttet vike for holdninger preget av det Bookchin karakteriserte som "reaksjon, kvietisme og mystisme." I flere artikler og bøker rettet han harde angrep mot denne tendensen. Boken *Re-Enchanting Humanity* var i sin helhet viet kritikk av de "anti-humanistiske stemninger som siver inn i dagens euro-amerikanske kultur." Han karakteriserte vår tid som en av historiens mest dekadente:

– Vi lever i en periode preget av oppløsning: Helhet og sammenheng blir ansett som skremmende, integrering av ideer betegnes som totalitært, fornuften kritis-

eres og erstattes av følelser, egoismen øker under selv-realiseringsdekke, og religiøsitet og mystisme blomstrer. Denne dekadensen resulterer i en manglende evne til å se klart, til å absorbere ideer, til å kritisere.

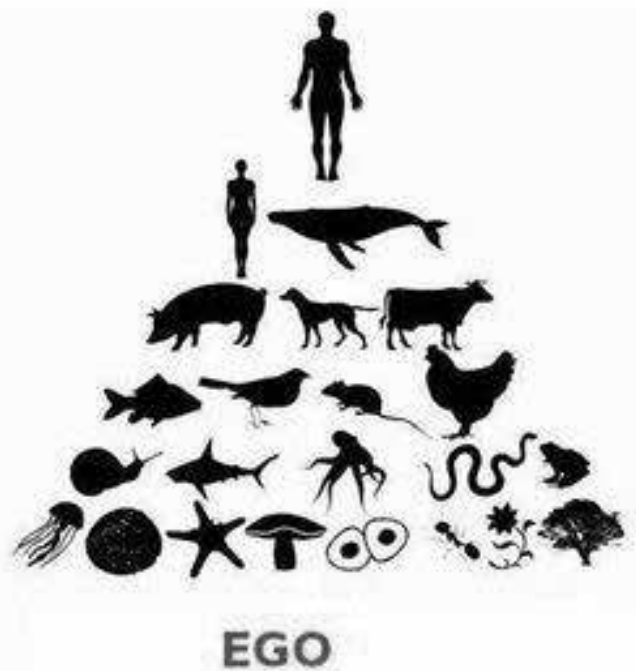
Dette skjer fremfor alt innenfor universitetene, hvor intellektuelle "post-modernister" har gitt næring til et helt nytt sett kulturelle konvensjoner preget av ødeleggende relativisme. Mottoet er: "Min mening er min mening og din mening er din mening." Følgelig forsvinner selve ideen om hva som er godt og ondt. Sant og falskt reduseres til et spørsmål om personlig smak og behag. Nettopp fordi dette finner sted i dag er det viktigere enn noensinne – ja, faktisk vårt ansvar – å ta opp den utfordring som opplysnings-tiden reiste: Dannelsen av mennesket til rasjonalitet, frihet og genuin selv-bevissthet, slo Bookchin fast.

Dypøkologi

Som ledd i oppgjøret med den irrasjonalistiske og anti-humanistiske tendensen kritiserte også Bookchin "dypøkologien". Under den første landsdekende samlingen til USAs "De Grønne" i 1987 initierte han en langvarig debatt mellom dypøkologer og sosial-økologer. I sin åpningstale advarte han ikke bare i mot å

skille miljøspørsmål fra sosiale spørsmål, men hudflettet også personer innen den dypøkologiske bevegelsen, som han karakteriserte som de "nye malthusianerne" – oppkalt etter den kyniske og pessimistiske befolkningsteoretikeren Thomas Malthus (1766-1834), som hevdet at befolkningsveksten alltid ville være større enn matproduksjonen og at man måtte holde fertiliteten nede ved å avstå hjelp til de fattige.

Et eksempel på den tenkningen Bookchin

finner så forkastelig blant dyp-økologene gir David Foreman – lederskikkelse i direkte aksjonsgruppene "Earth First!" og tilhenger av dypøkologiens ubestridte far, Arne Næss. I et intervju i 1986 erklærte Foreman følgende: "Når jeg forteller folk at det verste de kan gjøre i Etiopia er å gi hjelp og det beste de kan gjøre er å la naturen søke sin egen balanse ved å la menneskene der bare sulte, synes de det er avskyelig. Men alternativene er at man går inn og redder disse halvdøde barna som aldri vil leve et fullstendig liv. Deres utvikling vil bli hemmet. Og det som kommer til å skje om en ti års tid er at dobbelt så mange mennesker vil lide og dø." (Simply Living, vol. 2 nummer 12 1986/87, s. 3f.)

Det er påfallende at verken intervjueren Bill Devall, en av USAs mest anerkjente dyp-økologer, Arne Næss eller andre dypøkologer kritiserte Foremans utspill før Bookchin rettet søkelyset mot denne dypt antihumanistiske tankegangen. Mye av roten til denne antihumanismen fant Bookchin i dypøkologiens såkalte "biosentrisme":

– Til tross for at dypøkologien er dypt forvirret, uten linjer eller konturer, og må karakteriseres mer som en sinnstilstand enn en ideologi, er det mulig å finne visse ideer som vektlegges og framheves. Den fremste av disse er "biosentrisme," forestillingen om at alle levende vesener har samme "iboende verdi." Følgen er at et koppevirus

NATURE

tilskrives samme moralske verdi som et menneske. Dette er reduksjonisme ført ut i det absurde og en fullstendig tilsøring av de enorme forskjellene som vitterlig eksisterer, mente han.

– Dypøkologene forfekter bevaring av hva de kaller ”vill natur”, og enkelte går til og med så langt å fordømme all menneskelig intervensjon i naturen. Sosial-økologien argumenterer derimot for menneskers betydning. Mennesker markerer et radikalt skille i livets evolusjon i motsetning til dyr som, delvis på grunn av intelligens og anatomisk konstruksjon, hovedsakelig er strukturert for å tilpasse seg et miljø i forandring, kan mennesket selv utføre store miljøforandringer. Det utvikler ikke bare sin tilpattingsdyktighet men også sin skaperkraft. Sosial-økologien betrakter ikke dette som en ren tilfeldighet – i motsetning til dypøkologer, som ikke engang diskuterer dette skillet – men hevder at dette er en logisk og dialektisk utvikling av selve den evolusjonære prosessen.

Som mennesker er det derfor viktig at vi handler i naturens verden – for når vi gjør det oppdager vi ikke bare naturen men også oss selv. Vi definerer oss selv og ser våre muligheter og begrensninger. Det er ikke et spørsmål om å intervenere i naturen eller ikke, men hvordan gjøre det. Vår bevissthet om vårt potensiale for skaperkraft og frihet plasserer et ansvar på mennesker for å gjøre noe som ingen annen art kan gjøre: Å

ivareta behovene til andre vesener, selv når det kan komme i konflikt med våre egne interesser.

Dyp-økologien har ingen sosial analyse, konstaterte Bookchin og ga Arne Næss det glatte lag: – Den tror den er sosial fordi Arne Næss sier at man bør sende mer ris til Bangladesh eller få nok bleier til barn i Egypt! Dette er nivået Næss operer på! De fleste av hans nøkkel-formuleringer er fullstendig elastiske. Blant annet forteller han oss at vi bare skal gripe inn i naturen ”så mye som det er nødvendig.” Men hva er så mye som nødvendig? For borgerskapet er det nødvendig å konstruere installasjoner for å utvinne kull av fjellet – er det nok? For småborgerskapet er det nok å bli kvitt rådyrene som invaderer forstedene deres i USA. For anarkisten og primitivisten John Zerzan er det nok å innrede en pen liten hule...

I følge Bookchin gikk tenkningen innen den dyp-økologiske bevegelsen bare fra galt til verre:

– Min tidligere kritikk av dyp-økologien var at den var apolitisk, i dag har den utviklet seg til den rene og skjære galskap.

Som eksempel trakk Bookchin fram dyp-økologen Bill Devall, som i boken *Simple in Means, Rich in Ends* skrev at hvis en klapperslange holder til under huset ditt og du har et tre år gammelt barn lekende utendørs, skal du verken drepe slangen eller på annet vis få den til å forsvinne. Devall ordla seg tvert om i mystiske vendinger: ”Prøv heller å få klapperslangen i deg til å etablere en spirituell symbiose med slangen og la både den og barnet ditt være der.”

– Slike uttalelser venter jeg meg av en gærning og ikke fra en mann som foreleser på universitetet!, fnøs Bookchin.

Dialektisk filosofi

I skarp kontrast til de siste tiårenes relativisme og mystisisme, som ifølge Bookchin reduserte etikk til personlig smak og be-

hag, arbeidet han for å skape et filosofisk grunnlag for en objektiv etikk. Kampen for frihet kan verken baseres på individuelle følelser eller mystiske intuisjoner, men må legitimeres av fornuften mente Bookchin. Men verken analytisk eller instrumentell fornuft er tilstrekkelig i utformingen av et slikt grunnlag, hevdet han og plasserte seg i tradisjonen fra dialektiske tenkere som Hegel, Marx og Engels.

– Jeg kaller min forståelse og bruk av en slik utviklingsorientert tenkemåte dialektisk naturalisme for å atskille den fra både Hegels’ idealistiske og Engels’ mekanistiske tenkemåte – hvor telelogien er nesten kvelende og selve historieløpet synes å være forutbestemt.

I *The Philosophy of Social Ecology* tok Bookchin utgangspunkt i de spørsmånel som i en eller annen form har informert nær sagt hver eneste politiske ideologi: Hva er naturen? Hva er menneskehetens plass i naturen? Hva er samfunnets forhold til den naturlige verden? For ham stod begrepene utvikling og potensiale sentralt i besvarelsen av disse spørsmålene.

I motsetning til marxismen, som mener at menneskeheten må dominere naturens verden, eller dypøkologien, som hevder at menneskeheten må underkaste seg ”naturens lover”, fremholdt han at forholdet mellom hva han kaller første natur (ikke-

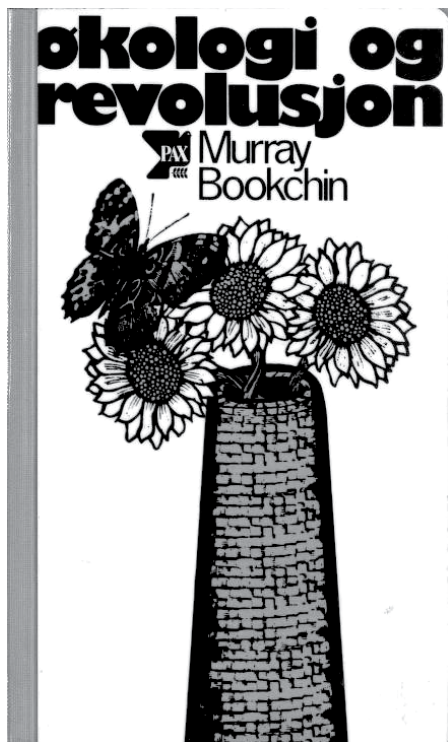
**Den fremste av disse er ”bi-
osentrisme,” forestillingen
om at alle levende vesener
har samme ”iboende verdi.”
Følgen er at et koppevirus
tilskrives samme moralske
verdi som et menneske.**

menneskelig natur) og andre natur (menneskesamfunnet) potensielt sett er komplementært. For å oppnå en ”fri natur,” der menneskeheten – som et produkt av naturens evolusjon – bruker sin bevissthet til fordel for både den første og den andre natur, avhenger

av at menneskene utvikler sitt potensiale for frihet og selvbevissthet.

– Om jeg ikke hadde brukt begrepet ”potensiale,” ville jeg ikke hatt noe grunnlag for en etikk, en politikk eller i det hele tatt et rasjonelt syn på hvordan fremtiden bør være. Det faktum at vi rett og slett kan tenke på menneskelig frihet så bredt som vi kan i dag, avslører en dyptgripende forvandling som har skjedd over tusener av år – og forvandlingen er ikke tilfeldig.

Med få unntak ble slaveriet tatt for gitt i

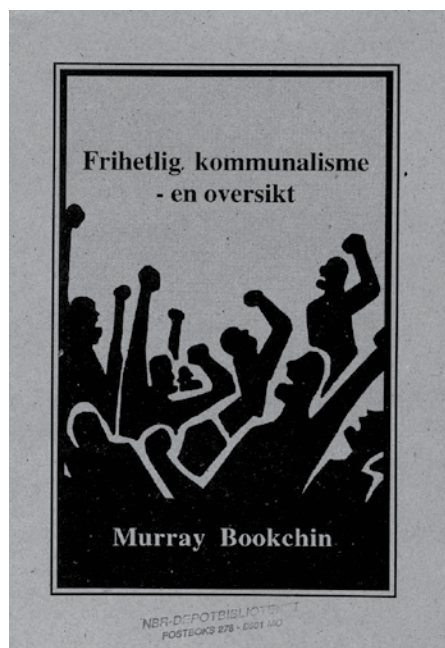

tusenvis av år og det har tatt like lang tid for oss å fjerne oss fra ideen om at noen mennesker må leve i trelldom under andre. Vår definisjon av frihet har vokst. Etter Den franske Revolusjon har vi kunnet snakke om universell menneskelig frihet, i tredveårene snakket vi hovedsakelig om frihet fra økonomiske utbytting og i dag snakker vi om frihet fra hierarkier og dominasjon.

Det objektive potensialet for å forme slike ideer har alltid vært tilstede. Ideene om frihet har bestandig ligget latent i menneskeheten, det var bare et spørsmål om en historie som kunne gjøre dem bevisste – og dernest virkeliggjøringen av dem i et rasjonelt samfunn. Kampen for et rasjonelt samfunn er i seg selv et vitnesbyrd om at det har skjedd en kontinuerlig utvidelse av frihetsideen.

Vi kan heller ikke ignorere det faktum at det har funnet sted en utvikling i retning av stadig mer frigjørende institusjoner: En tid levde mennesker i stammer hvor plikter og rettigheter hovedsakelig ble definert gjennom blodsbandet. Stammen ble ansett som en stor familie, mens medlemmer fra andre stammer var utenfor denne organiske relasjonen og derfor potensielle fiender. På den tid var samfunnet delt opp etter biologiske forhold, enten det var blodsrelasjoner, alder eller kjønn.

Fremveksten av byen gjorde det mulig for den som tidligere ble betraktet som "fremmed" å leve side om side med medlemmer av en annen gruppe. Etter hvert ble de mellommenneskelige relasjoner ikke styrt av sosiobiologiske bånd,

men av bosted og økonomiske interesser. Ikke bare begynte man å utvikle forskjellige sosiale og økonomiske interesser, men også lokalsamfunnsinteresser. En ny politisk sfære åpnet seg. Med utviklingen fra stammen til byen fulgte også en sekularisering av erfaringer, hvor rasjonaliteten erstattet intuisjon og magi.

- Dette bevitner etter min mening en rasjonell utvikling fra animalitet til menneskelighet som rett og slett ikke kan avvises med henvisning til Auschwitz' gasskamre. Skapelsen av en "fri natur" avhenger av at menneskeheten virkeliggjør sine potensialer for frihet og selvbevissthet.

Menneskeheten står overfor enorme sosiale og økologiske problemer fordi vi ikke er menneskelige nok, og denne menneskelighet må virkeliggjøres i et rasjonelt samfunn, slo Bookchin fast.

Et rasjonelt samfunn

I likhet med andre og senere tenkere som kontinuerlig forholder seg til grupper og bevegelser i en offentlig sfære, gjennomgikk Bookchins ideer flere forandringer i årenes løp. Nettopp fordi begreper som "sivilisasjon," "fremskritt" og "rasjonalitet" i dag blir foraktet av økomystikere og postmodernister, gjorde Bookchin helomvending i sin omgang med dem. Der han tidligere uttrykte skepsis overfor begreper som "sivilisasjon" og "fremskritt," hevdet mot slutten av livet at det var viktigere enn noen sinne å vektlegge dem. Der han tidligere betegnet sin visjon som et "økologisk samfunn," brukte han senere et "rasjonelt samfunn."

Men til tross for at hans språkbruk og strategier stadig forandret seg forble hans grunnideer om et sant humant samfunn de samme. Han oppsummerte dem slik:

– Et rasjonelt samfunn må være en frihetlig "kommune av kommuner": Et konføderalt nettverk av balanserte, direkte-demokratiske og desentraliserte lokalsamfunn. Med direkte demokrati mener jeg ansikt-til-ansikt forsamlinger av frie medborgere, i motsetning til nasjonalistiske, etniske og kjønnsbaserte grupper som styres av sine egne partikulære interesser. Selv om det kan eksistere uenigheter rundt enkeltsaker, må samfunnet være forent av en allmenn menneskelig interesse. Hvis ikke, vil det rives i stykker som følge av privilegier og særinteresser.

Vi må også utvikle teknologi og vitenskap som kan senke arbeidstiden og øke fritiden. Mennesker kan ikke være virkelig frie hvis ikke alles behov blir tilfredsstilt og hvis de ikke har tid til å delta i det politiske liv. Men behovene må selvsagt være rasjonelle og kvalitet verdsettes fremfor kvantitet. Likevel må individene har frihet til selv å velge sin livsstil.

Et rasjonelt samfunn må preges av en etikk basert på komplementaritet, som forsøker å utjevne de forskjeller som eksisterer mellom mennesker. Det må rettleides av prinsippet om "likheten blant ulike."

Vi lever i en tid hvor det frie og rasjonelle samfunn kan virkeliggjøres. Men realiseringen av friheten må være en bevisst frigjørende handling – for hvis vi ikke klarer å handle livskraftig nok til å frigjøre oss selv, fortjener vi ikke frihet, sa Murray Bookchin.

Murray Bookchins forfatterskap omfatter over et dusin bøker og en mengde artikler. Disse bøkene er utgitt på norsk:

Økologi og revolusjon (Oslo: Pax 1973)

Veier til en grønn framtid – hvordan bygge samfunnet på nytt? (Porsgrunn: Nisus 1995)

Direkte Demokrati som alternativ (Larvik: Ariadne 2001)

Arbeiderklassens væpnede kriger

AV TERJE ENGER

Det var faktisk mange av arbeiderklassens sønner og døtre som var villige til å ofre alt i krigen mot den europeiske fascismen. Det de hadde til felles var at de var i stand til å analysere den faktiske situasjonen, og konkludere med at de måtte gå inn i kampen med våpen i hånd.

De var mange og klassebevisste. Morten Conradi og Alf Skjeseth nevner en del i boka «OSVALD» om storsabotøren Asbjørn Sunde som bekrefter dette bildet. De har alle fortjent sin egen omtale og heder, men i denne anmeldelsen, som i boka, må Asbjørn Sunde stå som den viktigste. Med tanke på effektivitet mot fienden står Sunde på toppen av den norske motstandsbevegelsens hierarki.

For Sunde begynte kampen lenge før, som «fremmedkriger», som det ville hete i dag. Under den spanske borgerkrigen deltok han i kampen mot fascismen med den internasjonale brigaden. Brigaden besto av frivillige fra hele Europa, i hovedsak faglig tillitsvalgte, sosialister og kommunister. Her oppgir forfatterne et tall på deltagere fra Norge som antagelig er for lavt. Lise Lindbæk som selv deltok, oppgir at ca 300 nordmenn deltok på demokratiets, dvs den lovlig valgte regjeringens, side. Det var forbudt å slåss for demokrati i Spania (!) noe som beskrives som «Ikke [blant] regjeringen Nygaardsvolds mest ærerike meritter». Få ble likevel straffet, heller ikke Sunde.

Et viktig grep i denne boka er at den i tillegg til å beskrive Asbjørn Sundes personlighet og utvikling, også gir oss hans egne meninger og betraktninger underveis. Dette gjøres ved små tilbakeblikk i form av

utdrag fra Sundes Menn i mørke. Et gjennomgående trekk ved historien om «Osvald» er hvordan «alle» hadde bruk for ham under hele krigen, men samtidig fryktet og til dels motarbeidet ham. Her kan nevnes samarbeidet med Asbjørn Bryhn som (kanskje) delte Osvaldgruppas aktivistiske linje om å skade fienden mest mulig, noe de hadde til felles med andre kommunistledede grupper. Bryhn ble senere overvåkingssjef og falt Sunde i ryggen. Han drev da selv med ulovligheter som spaning og rapportering av folk med venstresympatier. Milorgs leder Jens Chr Hauge gjorde alt for å holde kommunistene utenfor hjemmefrontledelsen og fikk hjelp av regjeringen. Vår egen justisminister i eksilregjeringen, Terje Wold, ga i september 1942 beskjed om at «illojale aktivister, kommunister eller ikke, blir disiplinert og, hvis intet annet hjelper, uskadeliggjort.» Videre, at folk som iverksetter for eksempel sabotasje utenfor regjeringens retningslinjer kort og godt er forbrytere og må behandles som sådanne. Hva begrepet «uskadeliggjøres» skal bety i en regjeringsordre kan man jo tenke litt på, men Sunde fikk ingen stoppet den gang, noe vi får være svært glade for.

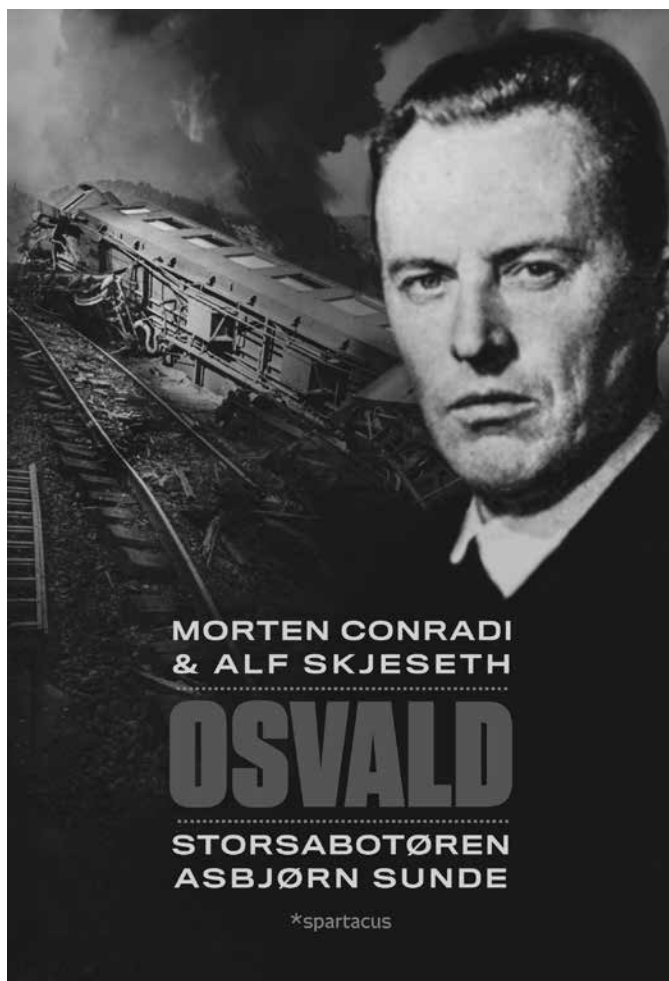
Til tross for at Asbjørn Sunde gjennom sitt voksne liv var kommunist og aldri viket en millimeter på det, så var han ikke NKP-medlem etter at han dro til Spania. Det var vanlig rutine at man leverte partiboka da man dro, men han meldte seg aldri inn igjen. Samtidig opprettholdt han på forskjellig vis kontakten med Sovjetunionens kommunistiske parti. Det, men ikke bare det, skulle komme til å skape konflikter med NKP, slik at partiets motstandskamp ble splittet. Det var bla krangler om kom-

mandolinjer og penger. NKPs leder Peder Furubotn hadde til felles med Sunde at han var stri, kompromissløs og forlangte respekt for partilinja. Det førte til brudd med Furubotn, men uten at Sunde mistet kontakter og venner i partiet. Parolen var at jo færre som vet, jo bedre er sikkerheten.

Uten penger og sentralstyrets støtte hadde ikke Sunde bruk for partiet. Han så seg om etter andre måter å finansiere virksomheten på. Det samme gjorde også «Pellegruppa» til Ragnar Solli og disse to, kalt «partisanhøvdingene», løsrev seg derved fra partiets innflytelse. Begge begikk, uavhengig av hverandre, bankran og lignende for å skaffe penger. Det var i situasjonen absolutt nødvendig, men det økte også risikoen for å bli oppdaget. Den uenigheten og bitterheten som oppsto i en vanskelig tid med nazister, angivere og Gestapo på alle kanter, fortsatte i interne oppgjør lang tid etter krigen.

Det er for denne anmelder helt uforståelig at NKP kunne søle bort deler av sin ærerike krigshistorie på å vedlikeholde denne bitterheten i nærmere 10 år etter krigen. Det er utilgivelig, for vi trengte å forankre denne seieren på venstre side.

Et eksempel på hvor taktisk klok Asbjørn Sunde var er at det var han (og Ernst Wolleber) som allerede 10. april 1940 satte i gang den berømte «Panikkdagen». De fikk tak i en bil og en høyttaler og satte ut et falskt rykte om at byen ville bli bombet. Knappe to timer senere var Oslo nesten folketom og ingen kunne stoppe det. Målet var å lamme den fascistiske ledelsens forsøk på hindre kongens mobiliseringsordre i byen. Panikken gjorde at tusenvis av

i 1948, holdt Einar Gerhardsen sin beryktede Kråkerøytale hvor han bl. a. sa at: «Kommunister er i sine hjerter tilhengere av terror og diktatur».

unge nordmenn kunne komme seg ut og følge sin mobiliseringsordre. Wollwebers beskrivelse er sikkert i boka.

Under lesningen av denne boka ble jeg stadig minnet om en gammel sjømannsvisе om brødrene Alexander og Margido. Tre av versene illustrerer poenget:

To brødre gikk engang til sjøs
Med skonnertbriggen Fido
Alexander var den enes navn,
Den annens var Margido.

I Zansibar bandittene
en skipsgutt ville henge.
Alexander reddet guttens liv,
Margido tok hans penge.

En natt gikk kokken overbord
som stod ved vaskebaljen.
Alexander øvet redningsdåd,
Margido fikk medaljen.

Hvordan takket Norge sine helter? Det er en av bokas absolutte kvaliteter at den så godt dokumenterer den selektive (og falske) historieforståelsen som ble tilpasset regjeringens og Milorgs politiske mål. Alle visste at uten Den Røde Hær ville Hitler og aksemaktene vunnet krigen. Nå gjaldt det å vinne freden og da måtte bildet av kommunistisk krigsinnsats og motstandsar-

beid svertes eller ties i hjel. Norge gikk inn i en periode med obligatorisk kollektiv hukkommessessvikt. Dette kom delvis utenfra, med for eksempel Winston Churchills berømte varsel om at et «jerneteppe var i ferd med å senke seg over Europa». Det var i 1946 da alt var kaos og det eneste man hadde å holde seg til var Jalta avtalen som han selv hadde forhandlet om og undertegnet. Men både borgerlige og arbeiderpartiaviser brygget videre på frykten. To år senere, i 1948, holdt Einar Gerhardsen sin beryktede Kråkerøytale hvor han bl. a. sa at: «Kommunister er i sine hjerter tilhengere av terror og diktatur». Intet mindre. Samme år kom maktskiftet i Tsjekkoslovakia som ble slått opp som «det kommunistiske kuppet». Det gjøres til dags dato, selv om situasjonen var at de borgerlige somlet bort makta. DDR ble også ifølge denne doktrinen liggende «bak jerneteppe», mens sannheten var at helt til 1961, seks år etter krigen, kunne man i Berlin ta trikken til det «frie» vesten. «Marshallhjelpen» ble fremstilt som en gave til det norske folk, toltalt uten bindinger og gjenyelser. Det var en del av det storpolitiske bildet.

Her hjemme fikk USA-senator Joseph McCarthys antikommunistiske kampanje sine tilhengere i Arbeiderpartiet og LO. Haakon Lie og Arbeiderbladets nyhetsredaktør var pådrivere og brukte Arbeiderbladet som kampanjeorgan. Fra da av var Sovjet-lojale kommunister fienden uten nåde. Alt var tillatt, inkludert løgn for Stortinget. LO-sjefen Konrad Nordahl (selv tidligere kommunist) var en del av denne kampanjen, noe som ble veldig skadelig for fagbevegelsen. De konstruerte et monster av rykter og ugrunnede påstander.

Deler av borgerskapet og kapitalistklassen, med enkelte Milorg-folk, drev privat etterretning, samlet våpen i hemmelighet og opprettet såkalte «Stay behind»-grupper, som skulle bli den nye motstandsbevegelsen når «Sovjetunionen gikk til angrep på Norge», som de forsvarte seg med når planene ble avslørt. At Sovjet hadde angrepet Norge i nord, kastet ut tyskerne, og reist hjem igjen, affiserte dem ikke. Mange var medlemmer av Gimle Rotary og holdt hemmelige møter på Oslo Militære samfunn. De samlet inn navnelister over kommunister og sympatisører fra mange av Norges største bedrifter (20-30 000 navn). Disse ble overlatt Arbeiderpartiet og føyd sammen med deres personopplysninger til «Kartotek 1». Dette inneholdt ved begynnelsen av 50-tallet 41 000 kort med personopplysninger.

Mot disse kreftene var Asbjørn Sunde sjanseløs. Vår største krigshelt vant krigen, men tapte freden. På toppen av alt ble han også dømt for spionasje i en rettssak som hadde store mangler i bevisførselen. Påtalemyndighetens advokat L. J. Dorenfeldt var da også en mann som har etterlatt seg mange omstridte saker. Han forsvarte aldri de svake i samfunnet.

Sagt med Sundes egne ord: «Jeg kjempet mot fascismen i Spania. Så kjempet jeg mot tyskerne og nå kjemper jeg mot fascismen enda en gang.»

Er vi så kvitt denne farsotten nå? Dessverre ikke! Når LO-folk i fjor ville hedre Sunde og Osvaldgruppa med et monument på Jernbanetorget i Oslo, meldte det seg en del som fant monumentets plassering «upassende».

De som enda ikke har lest denne boka vet ikke nok om norsk motstandskamp, undergraving, falskhet, klassekamp og overvåking av arbeiderklassens helter. Stor takk til forfatterne.

SABOTØRER I VEST

Sabotasjeorganisasjonen på Vestlandet 1940-45

AV STEIN BJØRLO

I Bergen ble det 15. oktober 2015 lansert to bøker om den norske motstandsbevegelsens sabotasjevirkosomhet på Vestlandet under Den andre verdenskrig: *Sabotører i vest* av Lars Borgersrud/Inge Bjørnar Eriksen og *SABORG* – også vi, når det blir krevet av Ole-Jacob Abraham/Terje Olsen.

Opprinnelig var det et og samme bokprosjekt, men uenighet i forfattergruppa resulterte etter mye om og men i to stridende versjoner av tematikken. Det vil sprengte alle rammer for en bokomtale å gå nærmere inn på bakgrunnen for den interne forfatterstriden. Men den føyer seg inn i et mønster: etter freden i 1945 har det vært mye «krig om krigen» i norsk krigslitteratur.

Til sammen har bøkene et sidetall på ca. 1300 med et vell av kilder og litteraturhenvisninger. Totalt sett har nå sabotørenes innsats på Vestlandet fått et verdig litterært minnesmerke.

Det er en dramatisk historie forfatterparet Borgersrud/Eriksen (B/E) forteller. Heroisk og tragisk, full av detaljer, men også med et blikk for de lange linjer. Men den er først og fremst en framstilling av de små tannhjulenes betydning i det store krigsmaskineriet.

Det sentrale tema i B/Es bok er å framheve den viktige, men langt på veg glemte rollen kommunistene spilte i sabotørvirkosomheten på Vestlandet i krigens slutfase. Alt fra årsskiftet 1941/42 hadde NKP under sin krigsleder Peder Furubotn bygd opp et illegalt organisasjonsapparat som forberedte en mer aktiv motstandskamp mot de tyske okkupantene og deres norske medløpere. Mange partimedlemmer og sympatisører

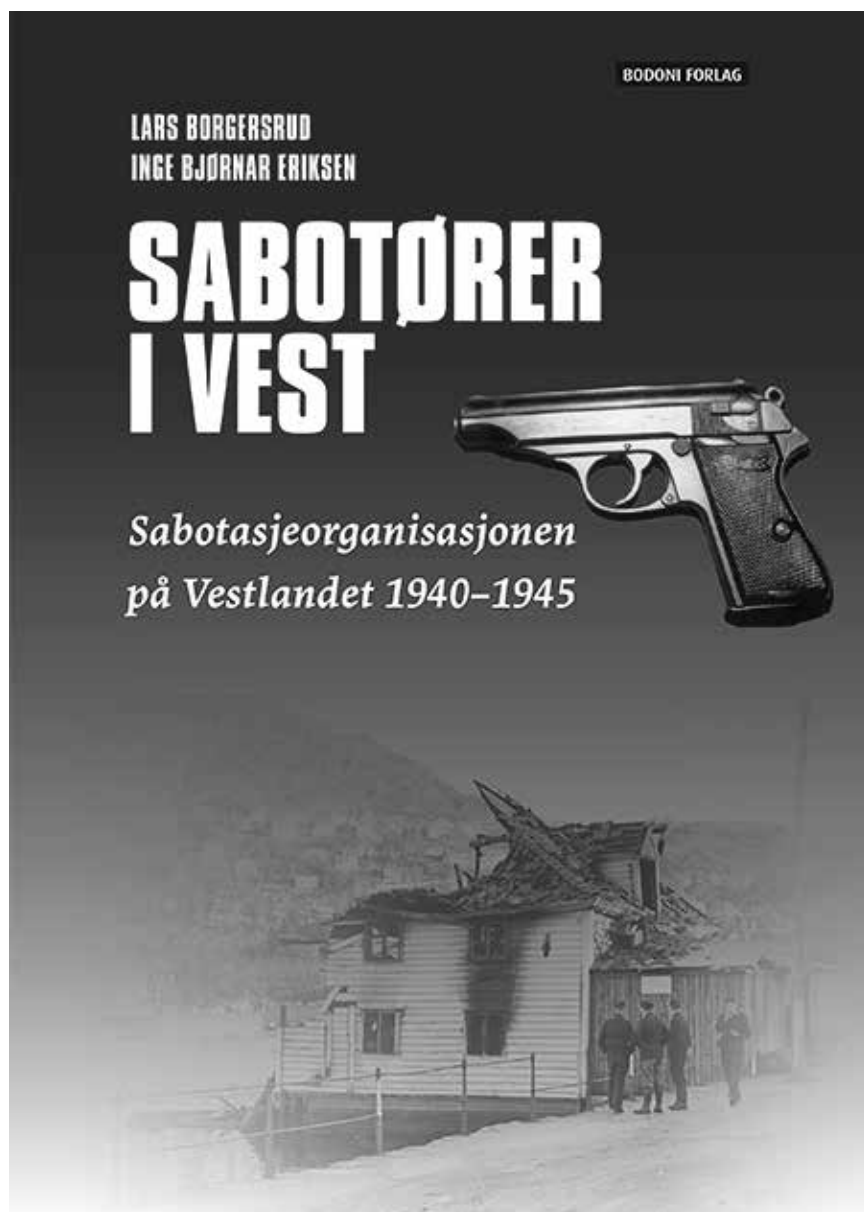
hadde god trening i ulike former illegal og aktivistisk virksomhet da det endelige oppgjøret med Hitler-Tyskland nærmet seg. I et møte med Furubotn om høsten 1943 ble de to Spania-veteranene Asbjørn Sunde og Norman Iversen bedt om å organisere sabotasjegrupper. Sistnevnte fikk ansvaret for Vestlandet med Bergen og omegn som sentrum, men etter hvert med filialer i Stavanger og Odda. Startskuddet hadde gått for en forsert motstandskamp som skulle kreve betydelige ofre. Målet var å ødelegge installasjoner som bidrog til å holde den tyske krigsmaskinen i gang. I løpet av 1944 ble transformatorer sprengt og knottfabrikker brent.

Tallet på aktive sabotører var ikke så høyt. Det dreide seg om noen titalls personer, men behovet for hjelpere til transport, dekleiligheter, fluktruter, forsyninger av mat og klær, ikke minst til sabotørenes familier, var stort. Alt i alt var det noen hundre som på ulike vis var knyttet til sabotørvirkosomheten. Langt fra alle tilhørte NKP, men for B/E er det viktig å få fram at det var kommunistiske partikadre som trakk i trådene og påtok seg de dristigste oppdragene. Totalt lister forfatterne opp rundt 30 ulike aksjoner i regi av Saborg/Bergen og Stavanger. For de tyske okkupantene og deres norske følgesvenner var den aktivistiske motstandslinjen et illevarslende tegn. De satte i gang en systematisk klappjakt på «terroristene». Og – sett gjennom tyskernes briller – med stort hell. I løpet av høsten 1944 og vinteren 1945 var det meste av Saborg på Vestlandet knust. Medlemmene ble fengslet og grovt torturert av tysk politi, ikke alle overlevde mishandlingen de ble utsatt for. Opprulling av motstandscellene var et resultat

av det tyske sikkerhetspolitiet profesjonelle dyktighet, at det rådde over store ressurser i sin iherdige klappjakt på «terrorister». Dessuten fikk tyskerne nyttig informasjon fra norsk politi som hadde et godt kommunistarkiv. Angivere og provokatører spilte også en ødeleggende rolle. Å ta knekken på denne typen motstandere ble en viktig oppgave for sabotørgruppene. Fra høsten 1943 til desember 1944 fikk de has på fire stykker av det slaget. I tillegg kom noen mislykkede likvidasjonsforsøk.

Det koster ressurser å holde liv i et omfattende, illegalt sabotasjeapparat. For å sikre forsyningssituasjonen måtte sabotørene ty til både bankran og diverse butikkran/tyverier med løfte om tilbakebetaling når krigen tok slutt. Jeg vil tippe dette er ukjent stoff for en del lesere.

B/Es bok utmerker seg ved å se den lokale og nasjonale krigsinnsatsen i et internasjonalt perspektiv. Startskuddet går ved Hitlers maktovertakelse i 1933 da alle demokratiske rettigheter havnet på skraphaugen. Dette gikk særlig utover alle former for kommunistisk virksomhet, noe som førte til at NKVD (den sovjetiske spionorganisasjonen) høsten 1935 tok initiativ til å opprette en internasjonal sabotasjeorganisasjon med tyskeren, den tidligere sjømannen og riksdagsmedlemmet, Ernst Wollweber i spissen. Formålet var særlig å ramme tysk og de tyske alliertes skipsfart. Fra 1936 var sjømannen og kommunisten Martin Rasmussen Hjelmen fra Øygarden et sentralt medlem i denne organisasjonen med skipssabotasje som spesialitet. Wollweber var gift norsk og oppholdt seg i Norge under det tyske angrepet 9. april 1940. De et-

tersøkte «terroristene» Wollweber og Martin Hjelmen flyktet til det nøytrale Sverige. Ukjent for denne leseren er opplysningen om at Wollweber og hans gruppe før flukten stod bak den såkalte panikkdagen i Oslo 10. april der det gikk rykter om at engelskmennene skulle bombardere byen med den følge at tusenvis av osloborgere forlot byen. I Sverige ble de arrestert. Seinere ble begge utlevert, Wollweber til Sovjetunionen og Hjelmen til de norske okkupasjonsmyndighetene og videresendt til tysk fengsel der han etter massiv tortur gjennom flere år ble halshodet i Hamburg i 1944.

I slutten av 1930-årene meldte veteraner fra den spanske borgerkrigen seg til tjeneste for Wollwebers Saborg, blant dem sjømannen Asbjørn Sunde fra Horten og havnearbeideren Norman Iversen fra Bergen. Begge skulle spille en viktig rolle i motstandskampen på hver sin kant av landet. Men den sjokkerende ikkeangrepspakten mellom hovedfiendene Sovjetunionen og

Tyskland fra august 1939 skapte forvirring i de kommunistiske rekker. Og da verdenskrigen brøt ut 1. september 1939, var parolen fra kommunistene å holde seg nøytrale. Det arbeidende folk burde ikke bli kanonføde i en imperialistisk stormaktskrig. B/E legger ikke skjul på den frustrasjon og forvirring den passive holdningen til naziokkupantene skapte hos kommunister. Da NKP som det første norske partiet ble forbudt 16. august 1940, og flere av lederne pågrepet, var det tegn på at tyngre tider var i vente.

Hitlers angrep på Sovjetunionen 22. juni 1941 skapte på ny klare linjer. Asbjørn Sunde, Osvald, hadde i paktperioden ligget på været, men var nå kampklar sammen med sine støttespillere, blant dem Norman Iversen fra Bergen.

Det tok tid før den norske motstandsbevegelsen ble slagkraftig. Det ironiske er at den i starten ikke var særlig norsk i betydn-

**For NKP og krigsledere
var det viktig å føre en mer aktiv
kamp mot tyske okkupantene. Klassekampen måtte
underordnes den nasjonale frigjørings-
kampen. Det norske folk kunne ikke sitte
med hendene i fanget å se på at Den røde
hær forblodde i en kamp på liv og død mot
en felles fiende. Lojale partifolk fikk ansvar
for å opprette sabotasjeorganisasjoner
(Saborg) med sikte på ramme krigsvik-
tige mål for tyskerne. Dette arbeidet skjøt
fart fra høsten 1943 og Asbjørn Sunde og
Norman Iversen fikk hovedroller i denne
virksomheten. Spania-veteranene og «wol-
lweberne» Sunde og Iversen skulle finne
pålitelige folk, kurse dem i sabotasje, skaffe
våpen og sprengstoff. Krigen på norsk jord
skulle starte for alvor.**

ningen av at den var styrt av eksilregjeringen i London eller av Milorg, men av britiske og sovjetiske interesser. Kompani Linge var under kommando av britiske SOE (Special Operations Executive) og hadde fra mars 1941 flere raid langs norskekysten. På samme vis var det med Asbjørn Sunde som etter operasjon Barbarossa fikk sine instruksjoner fra NKVD via den sovjetiske ambassaden i Stockholm. Noe forenklet kan vi si at Kompani Linge rekrutterte blant borgerlig ungdom som hadde dratt til England i kjølvannet av regjeringens flukt i juni 1940, mens Sundes aksjonister i stor grad hadde arbeiderbakgrunn, ofte tilknyttet NKP.

Under krigen bygde NKP etter hvert opp et omfattende illegalt organisasjonsapparat med et bredt virkefelt. I tillegg til ordinær partivirksomhet brukte det krefter på å bygge opp en illegal presse, skaffe folk på flukt dekkeligheter og å løse folk i sikkerhet over grensen til Sverige.

For NKP og krigslederen Peder Furubotn var det viktig å føre en mer aktiv kamp mot de tyske okkupantene. Klassekampen måtte underordnes den nasjonale frigjøringskampen. Det norske folk kunne ikke sitte med hendene i fanget å se på at Den røde hær forblodde i en kamp på liv og død mot en felles fiende. Lojale partifolk fikk ansvar for å opprette sabotasjeorganisasjoner (Saborg) med sikte på ramme krigsviktige mål for tyskerne. Dette arbeidet skjøt fart fra høsten 1943 og Asbjørn Sunde og Norman Iversen fikk hovedroller i denne virksomheten. Spania-veteranene og «wollweberne» Sunde og Iversen skulle finne pålitelige folk, kurse dem i sabotasje, skaffe våpen og sprengstoff. Krigen på norsk jord skulle starte for alvor.

B/E underslår ikke alle de motsetninger og konflikter som gikk på kryss og tvers blant de ulike motstandsgruppene. Lenge var det et motsetningsfylt forhold mellom

en Peder Furubotn var det viktigste i kamp mot de tyske okkupasjoner. At den nasjonale norske folk kunne ikke sitte med i at Den røde hær forblødde i en død mot en felles fiende.

Hjemmefronten og utefronten. Regjeringen i London fryktet at en for sterk aktivistisk motstandslinje ville koste for mange menneskeliv og unødvendige materielle ødeleggelser. Sivilbefolkningen måtte f. eks. betale dyrt for raidene til SOE og Kompani Linge. Hjemmefronten måtte ikke ta for store og kostnadskrevende sjanser. Også på norsk jord fantes det ulike syn på motstandskampen. Kommunistene ville tidlig av solidaritet med Sovjetunionen føre en mer militant anti-tysk politikk, noe Milorg og Hjemmefrontens ledelse mislikte. De stilte spørsmålsteget ved kommunistenes strategi og mål for framtida.

Alt fra sommeren 1941 hadde Asbjørn Sunde blåst liv i sabotasjeorganisasjonen fra Wollweber-tida som i prinsippet handlet på ordre fra Moskva. Dette forhindret ikke at Sunde påtok seg spesielle oppdrag både for Milorg, SOE og 2A – en motstandsgruppe der bl.a. den seinere sjefen for overvåkningspolitiet Asbjørn Bryhn hadde en sentral posisjon.

Fra høsten 1942 ble Sunde NKPs sabotasjeleder. Men situasjonen blant kommunistene var på ingen måte idyllisk. Furubotn ville ha full kontroll over partiets ulike aktiviteter, noe en selvgående geriljakriger som Sunde ikke fant seg i. Det kom til brudd vinteren 1944 og sommeren 1944 fikk Osvald beskjed fra Moskva om å oppløse sin sabotørgruppe – noe han gjorde. Til tross for interne stridigheter i partiet greide de kommunistiske kadrene på Vestlandet å opprette et sabotasjeapparat som bidrog med stor kraft i sluttkampen om Norges frihet.

Som vi har sett, ble de kommunistinspirerte Saborg-gruppene langt på vei knust høsten og vinteren 1944/45. I de siste månedene krigen varte, ble alle motstandskrefter samlet under ett banner enten de tilhørte Milorg, Saborg eller den relativt nyankomne baseorganisasjonen Bjørn West.

I fredsdagene i mai 1945 slapp Saborg-fangene ut av fengsler og konsentrasjonsleire. Men det skulle fort vise seg at den freden og friheten ble en annen enn den de hadde drømt om. At krigsinnsatsen hadde blitt lagt merke, er valgoppslutningen om NKP i valgene høsten 1945 et vitnesbyrd om. Hver fjerde bergenser gav partiet sin stemme. Men det skulle snu seg: En kald krig var i emning mellom seierherrene fra storkrigen, vestmaktene og Sovjetunionen. Kommunistene ble den nye fienden.

Mens de fleste plageåndene i Sipo kom seg vekk fra Norge, slapp billig unna straffefølgelse og kunne starte på ny frisk i Vest-Tyskland, ble mange av ofrene for deres ugjerninger i de kommende årene holdt under oppsikt. I denne sammenhengen kom kommunistarkivene fra mellomkrigstida og de ajourførte listene fra krigsårene til nytte. Langsomt ble det lagt et glemse-lens slør over den innsatsen Saborg-folkene hadde gjort. Politisk brennemerkning gjorde det mindre fristende for kommunister å stikke seg fram. Deler av krigshistorien ble fordreid og helteroller ble tildelt folk som ikke stod i første rekke da det blåste som verst.

I dag er det vondt og tragisk å tenke på at de fleste som hadde ofret både liv og helse i kampen for friheten ikke fikk den belønning og anerkjennelse de hadde fortjent i levende live. Først i oktober 2013 fikk veteranene en takk for sin sabotørinnsats under krigen fra det offisielle Norge.

På bakgrunn av den fortid og mistenkeliggjøring sabotørene ble utsatt for, er naturlig å spørre om det var innsatsen verd. Her tror jeg de aller fleste ville ha svart at det var en nødvendig jobb de utførte. De kunne ikke sett seg selv i speilet om de ikke hadde trådt i kampen mot Hitler-Tyskland og quislingene. Det var en patriotisk plikt. «Sabotører i vest» er et solid og imponerende verk både forfatterduoen og forlaget har ære av. Avslutningsvis finner vi en «oversikt over iverksatte aksjoner med et sikkert kildegrunnlag» som forfatterne uttrykker det, samt over 200 «minibiografier» over sabotørene, lederne og hjelperne. Leserne får også en «hjemmelekse»: Det tyske sikkerhetspolitiet lagde et fotoalbum i sitt arbeid med å kartlegge og bekjempe Saborg. Her dukker det opp rundt 50 ukjente ansikter forfatterne/forlaget gjerne ville visst hvem var. Jeg skulle tro at flere av ansiktene ligger bortgjemt/glemt i familiealbum. Kanskje slektsforskere kan få noen brikker på plass i familiekroniken?

Flere hundre personer er listet opp i navneregistret. Det er ikke til å unngå at enkelte personvurderinger kan vekke strid. Men kritikk og debatt er alltid av det gode. Der ligger kimen til kunnskap og ny forståelse.

Lys i mørket?

AV NILS PETTER GLEDITSCH

Tross de mange dramatiske og negative nyhetene, er det også en del positivt å melde om i 2015.

Trass i at tallet på drepte i væpnede konflikter er gått opp de siste årene, ligger verden fortsatt godt under de mange toppene fra den kalde krigen (Korea, Vietnam m.fl.).

Stormaktene synes langsomt å bevege seg i retning av en felles forståelse av at det må finnes en politisk løsning i Syria.

De aller fleste væpnede konflikter inntreffer nå i muslimske land, og de fleste døde er muslimer drept av andre muslimer. Men av de fem landene med størst muslimsk befolkning er det fire (Bangladesh, Egypt, India, Indonesia) som har unngått større væpnede konflikter i over et tiår.

Fredsforhandlingene i Colombia tyder på at den siste store væpnede konflikten på den vestlige halvkule nå kan bli avsluttet.

Presidentene i Kina og Taiwan møttes for første gang siden landet ble delt i 1949. (De tiltalte hverandre riktignok bare som 'herr'.)

Antallet ikkevoldelige konflikter stiger sterkere enn antallet væpnede konflikter. Når autoritære regimer blir utfordret med ikkevoldelige midler, er det større sannsynlighet for at en regimeendring går i en demokratisk retning og mindre sannsynlighet for borgerkrig.

I samme gate: Dialogkvartetten i Tunisia – både for det den oppnådde og fordi arbeidet ble anerkjent av Nobelkomiteen.

Atomavtalen mellom Iran og stormaktene betyr at Iran kommer ut av rollen som en pariastat i det internasjonale samfunn.

USA gjenåpnet sin ambassade på Cuba etter 54 år.

Den internasjonale klimaavtalen representerer et klart skritt mot at statene påtar seg en felles forpliktelse for å begrense den globale oppvarmingen.

Sluttrapporten for tusenårsmålene slår fast at den ekstreme fattigdommen i verden er kraftig redusert og at barnedødeligheten er halvert siden 1990.

Vi skal ikke på noen måte undervurdere de mange problemene i verden. Men vi må ta inn over oss de positive nyhetene – spesielt for å lære hva vi har gjort riktig, sånn at vi kan gjøre mer av det.

Sikkerhetspolitiske veivalg - Skjebnefellesskap med USA og NATO?

Norsk sikkerhetspolitikk har ligget fast forankra rundt et dogme om at Norge er nødt til å støtte opp om USA, for at USA til gjengjeld skal beskytte oss mot Russland. Siden 1949 som medlemmer av NATO, siden 1999 også som deltakere i USA- og NATO- ledede militære operasjoner utenfor eget territorium. Men er det gitt at Norges sikkerhet trygges best ved å knytte den så tett opp til amerikansk politikk?

Regjeringen har varslet en stortingsmelding om norsk sikkerhetspolitikk våren 2017 og har invitert til en bred debatt om viktige veivalg for Norge. Formålet med denne boka er å bidra til en kritisk debatt om norsk sikkerhetspolitikk.

Bidragsyterne i boka dekker et bredt spekter i norsk samfunnsliv; Ingeborg Breines & Ingrid Eide, Jacob Børresen, Fredrik Heldal & Tuva Grimsgaard, Eystein Kleven, Helge Lurås, Mette Kongshem, Roy Pedersen & Ivar Gammelmo, Ola Tellesbø, Ola Tunander og Stein Ørnhoi.

Terry Eagleton
Maria Åsard (oversetter)
Varför Marx hade rätt

I denne konfronterende og modige boken tar Terry Eagleton opp kampen med forestillingen om at marxismen er død og begravet. Gjennom å analysere ti vanlige innvendinger mot marxismen - at den leder til politisk tyranni, at den reduserer alt til det økonomiske etc. - viser han skritt for skritt hvilken sørgelig forvrengning av Marx' tenkning som disse argumentene bygger på. I en verden der kapitalismen har blitt rystet grunnleggende av alvorlige kriser, er denne boka like aktuell og viktig som den er utfordrende og rett på sak. Og den er skrevet med vidd, humor og i klartekst.

Pris kr 190,-

Michael Heinrich
Anders Ramsay (oversetter), Henrik Sundberg (oversetter)
Introduktion till de tre volymerna av Marx Kapitalen

Denne moderne tolkningen av «Kapitalen» har kommet i ni utgaver og brukes mye ved høyskoler og universiteter i Tyskland. Forfatteren går systematisk gjennom alle tre bind av «Kapitalen» og forklarer på en konsistent måte de grunnleggende aspektene ved Marx' kritiske analyse av kapitalismen.

Pris kr 190,-

Kan bestilles direkte i nettbutikken vår eller ved å sende en e-post
www.progressivt.no post@progressivtforlag.no

**PROGRESSIVT
FORLAG**

BEVEGELSEN FOR *sosialisme*

Bli med i Bevegelsen for Sosialisme, som forener medlemmer av alle venstresidens partier, og folk som ikke er med i noen av disse.

Vi arbeider for å bygge broer på tvers av kunstige politiske skillelinjer og for å sette demokratisk sosialisme på dagsordenen. Et av våre mål er å videreutvikle sosialistisk teori og praksis.

www.bevegelsen.no

Bevegelsen for Sosialisme
Pb. 131
5804 Bergen

kontakt@bevegelsen.no

Støtt vårt arbeid
Kontonummer: 0539 15 07653

SOSIALISTISK FRAMTID

Om magasinet

Sosialistisk framtid er et partipolitisk uavhengig magasin som arbeider for fred, vern av naturen, demokratiske rettigheter og sosial rettferdighet. Vi ønsker å bidra til sosialistisk nytenkning.

Veiledende retningslinjer for bidragsytere

Debattinnlegg inntil 3.000 tegn, lengre innlegg vil kunne bli forkortet. Kronikk, maksimalt 6.000 tegn, inkl. mellomrom. Artikler, maksimalt 14.000 tegn inkl. mellomrom. Teoretiske artikler, maksimalt 24.000 tegn inkl. mellomrom. I spesielle tilfeller vil lengre artikler kunne publiseres.

Artikkelbidrag kan sendes til
sosialistiskframtid@bevegelsen.no

Regi Theodor Enerstvedt: **Massemorderen som kom inn – fra hva?**

Forfatteren drøfter fire hovedproblemstillinger: Hva står drapsmannen, Anders Behring Breivik, for politisk? Hva har skjedd i Breivik-saken? Hvilke psykologiske og samfunnsmessige forklaringer blir gitt på det som har skjedd? Hvor går veien videre?

Pris kr 85,-. Bestilles fra Forlaget Rødt!, www.marxisme.no

Returadresse:
Sosialistisk framtid
Boks 131
5804 Bergen

La elva leve

(utdrag)

Vi ba om at elva der vi bor
Måtte få renne i fred.
Svaret kom i desember i fjor
-Elva skal demmes ned.

Vektige bondevettsargumenter
Har ingen virkning lenger
Kapitalen gjør opp sitt regnskap med renter
Når de plasserer penger.

Kapitalen må ikke seire
Naturen må være fri
Vidda skal vi beleire
For elva den eier vi

Vi som i generasjoner
eide dette naturparadis
som knuses av proposisjoner
på diktatorisk vis.

Saken ble avgjort av stormenn
Målet var kun profitt
Glemt er eiendomspronomen
-hva er mitt og hva er ditt.

Men selv om mektige pamper
Tar vekk lyset fra oss
Så kjemp da med slukte lamper
Men gi ikke opp å sloss-

Vi må ikke stille godta
Hva kapitalen myndig forkynner
Så reis dere brødre og søstre
-det er nå først kampen begynner.

Av Kurt Iversen (Aftaposten, 1979)